Пётем тӗнчери пролетарисем, пӗрлешӗр!

1938 ЙЫНВАР 17 ТУНТИКУН 14 (4827)-мӗш №

ЧӐВАШ КОММУНӖ

20-мӗш çул тухӑт • ПСК(б)П Чӑваш Обкомӗпе Тӗпӗçтӑвкомӗн хаçачӗ • Пӗр №-рӗ 10 пус

РЕДАКЦИПЕ КАНТУР АДРЕСӖ: Город Чебоксары, ул. Володарского, 5, Дом Печати
ТЕЛЕФОНСЕМ: Редакторӑн 0—67, Ред. заместительӗн 0—89, Редакци секретарӗн 4—40, Дежурнӑйӑн 6—23

СОЦИАЛИСӐМЛА ӐМӐРТУВА ЙЕРТСЕ ПЫМАЛА

1938 çулхи çураки — виççӗмӗш пятилетӑкӑн пӗрремӗш çулӗнчи çураки. Çуракине лайӑх хатӗрленсе иртерни—1938 çулти пӗтӗм йӑлхуçалӑх çулӗн ӑнăçлӑхне татса паратӑ. Социализӑма йӑлхуçалӑхӗ умӗнче, колхозла йӑл умӗнче пит те ответлӑ задачӑсем тӑраççӗ. 1937 çулта тунӑ çитӗнӳсене кăçалхи çул тата ытларах вӑйлӑ тырпул тунине çирӗплетмелле.

Çакнăвал çитес çуракине пит те тӗплӗн хатӗрленме хушать. Çӗнтерӳ хӑй тӗллӗн пулманни, ӑна вӑй хала хурса кӗрешсе тумали пуриншӗн те пилӗ.

ПСК(б)П Тӗпкомӗпе ССР Союзӗн Халӑх Комиссарӗсен Совечӗ çуракине хатӗрленесси начар пынине çирӗплешех палăртрӗç Паоти Чӑваш Обкомӗпе Халӑх Комиссарӗсен Совечӗ ӗлшӗнна постановлениере пирӗн республикăра халӗ тумали ӗçсем—трактор сервисне йӳсасси, вӑрлăхсене улăштарасси, йăлхуçалӑх машинисене йӳсасси хăруçлăх умӗнче тăшине кăтартнă. Нумай районсенче çуракине хатӗрленес ӗçе хӑй тӗллӗн пулса пыраса ҫитнă, партипе совет организацийӗсем массăна вӑйлă тырпулăшăн кӗрешме мобилизацилемен.

Парти Обкомӗпе правительствă çуракине боҫшевикла хатӗрленсе çитме конкретлă план туса пачӗç. Парти Тепкомӗпе ССР Союзӗн Халӑх Комиссарӗсен Совечӗ ӗлшӗннине тата партипе совет влаçӗн республикăри органӗсем ӗлшӑннисене пурăçа кӗртесси—партипе совет организацийӗсемшӗн саккун пулса тăрать. Задачă—вӑйлă тырпулăн кӗрешес лозунг тăрăх колхозсен, бригадăсен, звенойсен, колхозниксен социализӑма ӑмăртуне организацилесси пулать.

Парти йăлта пысăк актив ӳстерсе çитӗнтерчӗ. Колхозри, йăлти активăн производствăлă тата политикăла активлăхӗ пысăк. Партипе совет организацийӗсен çак актива ӗçе хутшăнтарма, вӗсен ӗçне йӗртсе пыма пӗлмелле.

Колхозсенче, машинăпа трактор станцийӗсенче халӗ социализӑма ӑмăртун çӗнӗ хӳмӗ çӗкленчӗ. Районсенче пулса иртнӗ йăлхуçалӑхӗнчи стахановецсен съӗçӗсем пӗтӗм колхоз массине социализӑма ӑмăртăва сарма чӗнчӗç. Халӗ çак чӗнӳсем конкретлă ӗçе куçаççӗ. Патӑйел районӗнчи колхозниксем Йӗлчӗк районӗнчи колхозниксемпе, Тăваркас районӗнчи колхозниксемпе Ишлей районӗнчи колхозниксемпе ӑмăртаççӗ. Çак чӗнӳсем колхозниксем патне ҫитрӗç. Ӑмăртăва туса илнӗ обязательствăсене пурăçа кӗртессишӗн ӗçлеççӗ.

Партипе совет организацийӗсен çак халăх пуçаракан ӗçе организацилесе йӗртсе пымала. Çуракине хатӗрленес ӗçре кайа йӳлвине пӗтермелле.

Социализӑма ӑмăртура Коротков, Табаков, А. Краснов, Данилов пек чаплă сынсем вунпар, çӗршер сынсем ӳсрӗç. Вӑйлă тырпул мастерӗсем, йăлхуçалăхӗнчи стахановецсем нумайланчӗç. Халӗ колхозăн йăлта сарăлса пыракан ӑмăртăва тӗрес, пӗлсе йӗртсе пырсан, стахановецсем çӗршерӗн, пиншерӗн ӳссеи куç умӗнчех. Ку вăл вӑйлă тырпулăн кӗрешес фронтăн çӗнӗрен чаплă çӗнтерӳ тумали условипе пулать.

„Правда" сапла çырать: „Вырăнти руководительсем хушшинче часчасах çакнашкал сынсем тупăнаççӗ, вӗсем ӑмăрту çинчен çырнă договорсем çине алă пусма йӑраташçӗ, ӑмăрту пуçланнине мухтанма йӑраташçӗ, кун çинчен хăçат журналсем çинче кăшкăрма та хирӗç мар, анчах хăйсем çине илнӗ обязательствăсем çинчен тепӗр куннех манса кайаççӗ".

Çакнашкал практикă социализӑма ӑмăртăва боҫшевикла организацилени патне те пымасть. Ӑна парти хытă сивлет. Ӑмăртăва мӗнле организацилеппине пахаламали вӗçе вăл—ӑмăрту результачӗ. Трактор сем, йăлхуçалăх машинисем йӳсавӗ пулмала, вӑрлăхсем хатӗр пулччӗр, лашасем тӗреклӗ пулччӗр, кашни колхозник агротехникăна вӗрентӗр, хăйӗн ӗçне пӗлсе тăтăр — акă социализӑма ӑмăртун пилисем. Çак конкретлă ӗçсем тăрăх пулмала та ӗнтӗ колхозсен, МТС-и социализӑма ӑмăртăвӗ.

ПСК(б)П Тӗпкомӗпе ССР Союзӗн Халăх Комиссарӗсен Совечӗ те, ПСК(б)П Обкомӗпе ЧАССР Халăх Комиссарӗсен Совечӗ те социализӑма хулăн предприятисен йăла пулăшу памали çинчен калараç. Çакнашкал пулăшăва организацилес ӗçе халех тытăнмала. Предприятисен, хуçалăх организацисен хăйсен мастерскойӗсенче колхозсен йăлхуçалăх машинисене йӳсас ӗçе халĕ йĕркелемелле. Хулан йăла социализӑма ӑмăртăва организацилеме пулăшмала.

Çуракине хатӗрленес ӗçре комсомол организацийӗсем пысăк вырăна тăмала. Шăхасан районӗнчи комсомол организацийин примерĕ тăрах, кашни организацинех вăйлă тырпулăшăн кӗрешес ӗçре конкретлă обязательствăсем илее, вӗсене пурнăçа кӗртессишӗн кӗрешмелле. Комсомолецсен социализӑма ӑмăртăван организаторӗсем пулмала, хуçалăх ӗçӗсенчен пăрăнмала мар.

Пичет çуракине хатӗрленес ӗçе начар хутшăнни çинчен епĕр пĕрре çеç мар çырнă. Йӗпреç районӗнчи хăçат пек-исем республикăра сахал мар. Пирĕн хăçатсем, çак шутрах республикăри хăçатсемпе стена хăçачĕсем те çуракине хатӗрленес ӗçе арканса пыракансене тупса пĕтерес тĕлĕшне пачах çитлеккĕр ĕçлеççĕ. Пирĕн хăçатсен колхозсен, бригадăсен ӑмăртуне чăнлипех организацилес ӗçе пуçармала. Ӑмăртува чăмантаракансене боҫшевикла сапса аркатмала.

Парти организацийӗсен пысăк задачĕ—йăлхуçалăхĕнчи социализӑма ӑмăртуна организацилесси, ӑна боҫшевикла йӗртсе пыр сси пулать. Социализӑма ӑмăрту йăлавне çӳле çĕклесе, социализӑма çĕрĕçĕн çĕнтерӳвĕсене нумайлатар, пĕтĕм вăя çуракине лайӑх хатӗрленес ӗçе хурар.

Пайăн епĕр Шăхасан районĕнчи Атнашри Киров йăвĕнче тăракан колхоз членĕсем Чăваш республикĕнчи пур колхозниксене чĕнсе каланине, 1938 çулта вăйлă тырпулăшăн кӗрешме тунă пĕр бригадă планне пичетлесе кăларатпăр. Çак чĕнĕве кашни колхоз, бригадă, кашни колхозник патне çитермелле. Ӑна колхозниксен, йединоличниксен пухувĕсенче сӳтсе-явса кашни колхозăн вăйлă тырпулăшăн кӗрешме конкретлă план тумала. Колхозсем, бригадăсем, звеносем хушшинче социализӑма ӑмăртăва анăран сарса ӑамала.

АСЛӐ СОВЕТĂН ӖÇНЕ ПĔТĔМ ÇĔРШЫВ САНАСА ТĂРАТ

ССР Союзӗн Аслă Совечӗ ӗлекен Кремль çине пĕтĕм çĕршыв тимлĕн пăхса тăрать. Ĕçсыннисем пĕрремĕш Сесси мĕнле ӗçленине пысăк тимлĕхпе сăнаса пыраççӗ. Мускавра предприятисенче кăнтăрлăхи канăра Сесси ӗçĕ çинчен калаçусем туса иртеççӗ.

Сывлăçăсем хăйсен депутачĕсемпе пĕрлăхах тачă сыхăну тытаççӗ.

Союз Совечĕн Председателĕ заместительне Т. Д. Лысенко депутат Ново-украинский округри сывлăçăсем, пятне çăкăн пек сыпраç: „Мана пысăкран шанăнăхăн халăха, коммунизмĕн партине тата аслă Сталина хĕрлĕн тав тума çăмăкăм тулма та йăвăр. Епĕ, хамăн ӗçре хамăран аслă çулпуç панă катартусене çирĕп пурнăçа кĕртетĕп, тесе çăптăр тăвăнăн боҫшевикăн çăмахне парата[illegible]".

Промышленнăсри тата йăлхуçалăхăри стахановецсен Сесси ӗçне çĕнĕрен чаплă производствăлă çитĕнӳсемпе палăртăнаççӗ. Мускаври „Динамо" заводри фрезеровщичĕ Максимова йӳлташ нумăна 600 процент, Соколов йӳлташ бригади 900 процент тултараççӗ.

Житомир облăçĕнче Вчерайшанхи районĕнчи Врошилов йăвĕнче тăракан колхозри стахановецсен Сесси ӗçленĕ кунсенче йăлхуçалăх машинисене йӳсаса тата вăрлăхсене тасатса пĕтĕрĕç. Оренбург облăçĕнчи Зерклинск машинă-трактор станци коллективĕ Сесси ӗçне трактор паркне йӳсаса пĕтермине палăртунă. Башкир республикĕнчи колхозсенче Сесси йăвĕнче 1938 çулта пĕр гектартан вăтамран 100 пăт тĕштирĕ туса илессине ӑмăрту сарăлса пырать.

(ТАСС).

ССР Сойузĕн 1-мĕш созыври Аслă Совечĕн пĕрремĕш Ҫеҫҫийĕ

Сойуз Совечĕпе Национальнăҫсен Совечĕн йанварĕн 15-мĕшĕнче пулнă пĕрлешӳлĕ ларувĕ

Йанварĕн 15-мĕшĕнче Сойуз Совечĕпе Национальнăҫсен Совечĕн пĕрлешӳлĕ ларувĕ пулса иртнĕ.

Лару пуçланиччен чылай малтан депутатсем Кремльри пысăк дворец залне тулса лараççӗ. Пайан кунта уйăмăнах çĕкленӳлĕ те хавалă шухăш-кăмăл.

Кантăрла, икĕ сехет. Президиумра—Сойуз Совечĕн Председателĕ Андреев йӳлташ, Национальнăҫсен Совечĕн Председателĕ Шверник йӳлташ, Сойуз Совет Председателĕн заместителĕсем Лысенкова Сегизбайев йӳлташсем тата Национальнăҫсен Совет Председателĕн заместителĕсем Асланова Левицкий йӳлташсем.

Правительствă ложи çине Сталин, Молотов, Калинин, Ворошилов, Каганович, Косиор, Чубарь, Микоян, Жданов, Ежов, Литвинов, Хрущев, Петровский, Булганин, Горкин, Берийа тата ытти йӳлташсем тухăҫсĕ. Партипе правительствă руководительĕсене депутатсем кăлама çук пысăк хавасăлăхпа кĕтсе илеççĕ.

„Ура аслă Сталина!", „Сывă пултăр Сталин йӳлташ!" — кĕрлеççĕ тăвăлă овацисем.

Алă çупма чăрăнсан, Председатель Андреев йӳлташ Сойуз Совечĕпе Национальнăҫсен Совечĕн пĕрлешӳлĕ ларувĕ уçални çинчен пĕлтерет.

Кун йĕркинчи пĕрремĕш пункт тăрăх—ССР Сойузĕн Ĕçтăвакан Тĕп Комитечĕпе Халăх Комиссарĕсен Совечĕ ӗлшӑннă решенисене май, ССР Союз Конституцин кăшкăр статйисене улшăнусемпе хушусем кӳртесси çинчен депутат Горкин йӳлташ доклад туса парать.

Унтан депутатсем С. Косиор (Украина ССР), Волков (Белорус ССР), Мирзойан (Казах ССР), Булганин (РСФСР), Сегизбайев (Узбек ССР) йӳлташсем сăмах тухса калаççӗ.

17 сехетре ССР Сойузĕн Халăх Комиссарĕсен Совечĕн Председателне В. М. Молотов депутата сăмах параççӗ.

Аслă Совет депутачĕсем тата пит нумай хăнасем Совет правительствин пуçлăхне нумайччен хавасăлă овации тунипе тата саламласа кăшкăрнипе кĕтсе илеççĕ. Молотов йӳлташ сăмах калăлă вăхăтра темиçе хутчен те тăвăлăран алă супаççӗ.

Депутат Горкин йӳлташ доклачĕ тăрăх ССР Сойузĕн Аслă Совечĕ ССР Сойузĕн Тĕпĕстăвкомĕпе Халăх Комиссарĕсен Совечĕ, ӗлшӑннă решенисене май, ССР Союз Конституцин (Тĕп Саккунĕн) хăшпĕр статйисене улшăнусемпе хушусем кӳртесси çинчен постановлени ӗлшӑнчăт. Совет Социализӑма Республикăсен Сойузĕн Аслă Совечĕ çакăн пек ӗлшӑннă:

„Российă Советлă Федеративлă Социализӑмлă Республикă составĕнче Алтайпа Краснодар крайĕсем тата Архангельск, Вологда, Иркутск, Новосибирск, Орёл, Ростов, Рязань, Смоленск, Тамбов, Тула тата Чита облăҫĕсем туса хунине çирĕплетес тата çакна май ССР Союз Конституцин 22-мĕш статйине улăштарас;

Украина Советлă Социализӑмлă Республикă составĕнче Житомир, Каменец-Подольск, Николаевск тата Полтава облăҫĕсем туса хунине çирĕплетес тата çакна май ССР Союз Конституцин 23-мĕш статйине улăштарас;

Узбек Советлă Социализӑмлă Республикă составĕнче Бухара, Самаркандпа, Ташкент, Ферган тата Хорезм облăҫĕсем туса хунине çирĕплетес тата çакна май ССР Союз Конституцин 26 мĕш статйине улăштарас;

Казах Советлă Социализӑмлă Республикă составĕнче Гурьев, Кзыл-Орда тата Павлодарск облăҫĕсем туса хунине çирĕплетес тата çакна май ССР Союз Конституцин 28-мĕш статйине улăштарас;

Белорус Советлă Социализӑмлă Республикă составĕнче Витебск, Гомель, Минск, Могилёв, Полесск облăҫĕсем туса хунине çирĕплетес тата çакна май ССР Союз Конституцин 29-мĕш статйине улăштарас.

Советлă Социализӑмлă Республикăсен Сойузĕн Аслă Совечĕ çапла ӗлшӑннă:

ССР Союз Конституцин 49-мĕш статйине çăкăн пек содержанине „и" пункт хушас:

„и) ССР Союзĕн оборонă интересĕсемшĕн ĕе общественăлла йĕркелĕхе тата государствăн хăрушăлăхне тытса тăрăс тĕлĕшне уйăрăм вырăнсенче ĕе пĕтĕм ССР Союзăн тăрăх вăрçă вăхăтĕнчи пек йĕркене туса хурать".

Советлă Социализӑмлă Республикăсен Сойузĕн Аслă Совечĕ çакăн пек ӗлшӑннă:

Пĕтĕм Союзăлă Халăх Комиссариачĕсем--Машиностроени Халăх Комиссариачĕ, Тинĕс-çар флочĕн Халăх Комиссариачĕ тата Заготовкăсен Халăх Комиссариачĕ туса хунине çирĕплетес тата çакна май ССР Союз Конституцин 77-мĕш статйине улăштарас.

ССР Союзĕн Аслă Совечĕ çавăн пекех тата ССР Союзĕн Шалти суту-илӳ Халăх Комиссариачĕн йăтне ССР Союзĕн Суту-илӳ Халăх Комиссариачĕ йăтна улăштарма тата ССР Союзĕн Халăх Комиссарĕсен Совечĕ составне ССР Союзĕн Государствăлă банкĕн правлени председательне кĕртме ӗлшӑнна.

Сойуз Совечĕпе Национальнăҫсен Совечĕн пĕрремĕш пĕрлешӳлĕ ларувĕ çăкăнпа хулăнăт. (ТАСС).

Национальнăҫсен Совечĕн Саккунсем хатĕрлекен Комисси Председателĕ Н. А. Тӳркин йӳлташ.

(Союзфото).

ЙӲТСĔРШЫВСЕНЧИ ПИЧЕТ ССР СОЙУЗĔН АСЛĂ СОВЕТ СЕҪСИЙĔ ÇИНЧЕН

Швейцари

ВЕНА, 15-1 (ТАСС) Швейцарири хăçатсем ССР Союзĕн Аслă Совет Сесси ĕçĕсем çинчен тĕплĕ çыраççĕ. Базелри „Националь Цейтунг" хăçат „Совет Союзĕнчи хăлăхсен-аслă праснике" йăтлă статйăра Сесси уçăлни тата ĕçлени çинчен çырса пĕлтерĕ.

Швейцарири компарти органĕ „Фрейхейт" хăçат „Аслă Совет ĕçĕсемĕ" йăтлă статйăра çырать: „Аслă Совет ĕçĕ, Аслă Совет сӳлавĕ пекех, пĕрлĕхле хавасăлăхпа пулса пыбаг. Совет Союзĕн законодателстви пĕр тĕлĕш: халăхшăн ĕçлесси. Кашни депутатшен Аслă Советăн пĕрремĕш депутачĕ—Сталин йӳлташ пример пулса тăрать".

Англи

ЛОНДОН, 15-1 (ТАСС) „Дейли телеграф энд морнинг пост", „Дейли Геральд" тата „Манчестер Гардиен" хăçатсен Мускаври корреспонденчĕсем Союз Совечĕн та Национальнăҫсен Совечĕн Мандат Комиссăйĕсен докладчĕсем çинчен пĕлтĕрнисенче ССР Союзĕн Аслă Совет депутачĕсен хисепĕнче çамрăкăсем нумайрах уйăрăмах палăртаççӗ. „Дейли Геральд" хăçатăн корреспонденчĕ: „Лейбористла Сихарăйĕ работникăсем тĕнчери çамрăк парламентăн чи çамрăк членĕ пулса тăрать", тесе çырса пĕлтерĕ.

Франци

ПАРИЖ, 15-1 (ТАСС). Франципи пичет ССР Союзĕн Аслă Совет Сессийĕ çинчен тăтăшах çырса пырать. Компартин „Юманитĕ" хăçачĕ Берийа йӳлташ туха калани çинчен тĕплĕ отчот пичетленĕ.

„Эр Нувель" тата „Юманитĕ" хăçатсем Мандат Комиссăн докладĕ çинчен çырса пĕлтерĕç. „Эр Нувель" Совет Союзĕн Аслă органĕн депутачĕсене хисеплĕн çамрăксем нумайшине палăртать. Вăл хăçат: „Союз Совечĕн составĕнче çурри пăтăл 40 çултан çамрăкраххисем, пилеккĕшĕ—20 çулта, пĕр депутатăн тин çеç 19 çул тултарнă," тесе çырнă.

Япони

ТОКИО, 14-1 (ТАСС). Домей Цусин агентстви Союз Совечĕн иккĕмĕш ларувĕ çинчен пĕлтернине пур хăçатсем те пичетленĕ. Союз Совечĕ Йӳтсĕршыв Сессена Комиссине тунине, çав Комиссине йĕртсе пыма Ждановпа Йӳлташа уйăрнине хăçатсем уйăрăмах палăртса пичетленĕ. „Асахи" хăçат Берийа йӳлташ ССР Союзăн мирлă политикăна çирĕп тытса пынă çинчен калăнине пĕлтерсе пичетленĕ.

Пĕтĕм çĕршыв-боҫшевикăн партийĕшĕн, нумай нацилă Совет Союзăн аслă суйлуçĕшĕн, Сталин йӳлташшăн—саспарăн. **(Депутатсем ура çине тăрса, Сталин йӳлташа тăвăллăн алă супса çалаççӗ.)**

Национальнăҫсен Совечĕн 1938 çулхи йанварĕн 14-мĕшĕнче пулнă ларувĕ

Мандат Комисси Председателĕ депутат Садык НУРПЕИСОВ тунă доклад

Пулташсем, Национальнăҫсен Совечĕн депутачĕсем, Национальнăҫсен Совечĕн Мандат Комиссийĕ, ССР Союзăн Конституцин 50-мĕш статйи тăрăх, Национальнăҫсен Совечĕ суйланă депутатсен полномочийĕсене тĕрĕслесе тухрĕ, хăйĕн докладне Национальнăҫсен Совечĕн Сессине çирĕплетме тăратать.

Национальнăҫсен Советне суйлас тĕлĕнче çĕршыва пĕтĕмпе 574 суйлав округĕ туй пулнă. Çав суйлăв округĕсĕнче коммуниссемпе партипе тăманнисен блок кандидачĕсене регистрацилеме.

Коммунисемпе партипе тăманнисен блок кандидачĕсене 574 сынна ССР Союзăн Аслă Совечĕн Национальнăҫсен Советне суйлаççӗ. **(Тăвăллăн алă супаççӗ).**

Депутат йӳлташ, Пĕтĕм Союзăн Коммунисен (боҫшевикĕсен) Партин Тĕп Комитечĕ мĕн пур суйлавăсенче рабочисене, работницăсене, хресченсемпе хресчен хĕрарăмĕсене, Хĕрлĕ Çара, çӗнет интеллигенцине çĕнĕ кăлăнине çавăн сыпăнчĕ: „Боҫшевикăн партипе çуйлава партипе тăман рабочисемпе, хресченсемпе, служащисемпе, интеллигенцин блок туса, совйуз туса тухăт. Суйлав округĕсенче Аслă Совета депутата суйлама регистрацилене кандидатсене,—коммунисене те, партипе тăманнисене те,—заводсенче—рабочисене, служащисен пĕлехи пухувĕсем, çар чăтăсенче—красноармейецсен пухувĕсем, йăлаенче—колхозниксемпе индивидуалликпех пухувĕсем коммунисемпе партипе тăманнисем суйлавăн совйуз тăрăх тăратнă. Çак кандидатăсене ӗçсемшĕн суйлав округĕсенче участковăй пухăва пуçăнăт. Пухăвсенче пулса пăхнă пирки нумай митингсем пĕрлăмăллăн ирттĕнеççĕ.

1937 çулхи декабрĕн 12-мĕшĕ—ССР Союзăлăхи мĕн пур ӗçсемшĕн, Национальнăҫсен Совечĕн депутачĕсене суйлама Сталинăн çĕнтерӳлĕ-наланă тактика пĕрлăмăллăн аслă улăм кунĕ пулса тăмала". **(Тăвăллăн алă супаççӗ, „Сывă пултăр пирĕн Сталин, ура!" тесе кăшкăраççӗ).**

1937 çулхи декабрĕн 12-мĕшĕнче пирĕн нумай нацилă тăван çĕршывăн халăхĕсем коммунисемпе партипе тăманнисен блок кандидачĕсемшĕн хăйсен ӗçĕсене, çăлăха каласан, хăйсен ӗçĕсене хăйсем ӑш-ăшăх представительĕсене, партипе тăракан тата партипе тăман боҫшевиксене пăхĕç.

Пĕтĕм çĕршыв-боҫшевикăн партийĕшĕн, нумай нацилă Совет Союзăн аслă суйлуçĕшĕн, Сталин йӳлташшăн—саспарăн.

(Малалли 2-мĕш страницăра).

СССР Сойузĕн 1-мĕш созыври Аслă Совечĕн пĕрремĕш Çеççийĕ

Мандат Комиссийĕн Председательĕ депутат Садык НУРПЕИСОВ тунă доклад

(М а л а л л и)

тăракан хăйсен ушăмĕ, спецификăлă интересĕсене палăртса тăма тунă та ĕнтĕ.

СССР Сойуз Аслă Совечĕн Национальăсен Советне совет халăхĕ акă кăмсене сăвă: вырăссем—146 сын, украинецсем—34, белорусссем—15, азербайджансем—34, грузинсем—33, арăмсем—30, туркменсем—17, узбексем—26, таджиксем—16, казахсем—24, киргизсем—17, тутарсем—15, ĕнерĕсем—15, литовецсем—9, калмыксем—9, осетинсем—9, удмуртсем—7, комисем—8, бурăятсем—8, марийцсем—6, башкирсем—6, якутсем—6, чеченецсем—5, мордвасем—5, черкессем—5, кабардинецсем—4, чăваншсем—4, ноногсем—4, молдавансем—3, кара-калпаксем— 4, абхазецсем—5, каролсем—4 сын.

Национальăсен Советне сăваплă пекех тата ытти национальăсен представительсене те суйланă, сăмахран, ойротсене, карачайсене, балкарсене, кумыксене, ингушсене, ненецсене, хакассене, татсене, чĕхсене, курдсене, ногаецсене, аварсене, лаксене, лезгинсене, латышсене, эстонсене, болгарсене, аджарецсене, ăслăрсен пĕр-пĕрăшта пурăнакан ĕнерĕсене, крайсене тата ытти сене те.

Пĕтĕмпе СССР Сойуз Аслă Совечĕн Национальăсен Советĕн составне 54 ăслăр халăх представительсем кĕнĕ. **(Сталин йулташа чысласа нумай хуттăн тĕрлĕрен наци чĕлхисемпе саламласа кăшкăрассĕ. Пурте ура сине тăрассĕ, пĕтĕм зал тăвăллăн алă супăт).** Национальăсен Советĕн депутачĕсем социалла составă сакăн пек: рабочисем—218 сын, вăл шутран государствăн ĕçĕпе тата общественăлă ĕçре йĕрте пыракан вырăта ĕçлекенсем—152; хресченсем—200, вăл шутран государствăн ĕçĕпе тата общественăлă ĕçре йĕрте пыракан вырăта ĕçлекенсем—100; служăщисемпе интеллигенци—156.

Национальăсен Советĕн депутачĕсем составĕ ăр тĕлĕппине илсен: пĕтĕмпе депутатсем—574, вĕсенчен арăмсем—464, ăна пĕр процент, хĕрарăмсем—110, ăна 19 процент.

Национальăсен Советĕн депутачĕсем составĕ сул тĕлĕпĕнчен илсен: 20 сула ситиччен—8, 21 суллăн пуçласа 25 сула ситиччен—50, 26 суллăн пуçласа 30 сула ситиччен—114, 31 суллăн пуçласа 35 сула ситиччен—158, 36 суллăн пуçласа 40 сула ситиччен—115, 41 суллăн пуçласа 50 сула ситиччен—102, 51 суллăн пуçласа 60 сула ситиччен 20 тата унăлă суллăн ытлашши 7 сын.

Национальăсен Советĕн депутачĕсен составĕ партире тăйăн тĕлĕпĕнчен илсен: коммунисемсем—409—71 процент, партире тăмаммисем—165—29 процент.

Национальăсен Советĕн депутачĕсем составĕ вĕсем мĕн ĕç туса пыни ăнчен илсен: партин работникисем—88, совет работникисем—161, хуçăлăх работникисем—34, общественăлă организацин работникисем—31, производствăра ĕçлекен рабочисем—70, колхозникисем—97, совет интеллигенцинчисем—52, çар работникисем—41.

Сталинăн Конституци—тĕнче чи демократлă Конституци—Национальăсен Советне ытти пурнăçлă, культурăллă хăнăхăвлă тата интеллигенцине суйланă май пачĕ.

Национальăсен Советĕн депутачĕсем хушшинче паровоз машинисчĕсем 8 сын, 8 комбайнер, трактор бригадинчи бригадирсем 9 сын, тракторисем т. ытти те пур.

Национальăсен Советĕн депутачĕсем хушшинче малта пыракан колхоз председательсем 28 сын, колхоз бригадирĕсем те ăнтăлăвăсем 25 сын, колхозсенчи тăвăрăлă форма пуçлăхĕсем 15 сын.

Суйлăлă тата автономлă республикăсенчи, автономлă облăçсенчи тата национальăлă округсенчи ĕçсăмпе Национальăсен Советне партире тăман рабочисене, колхозниксене тата совет интеллигенцин представительсене пит нумай суйларĕç. Çавна, Национальăсен Советĕн депутачĕсем хушшинче колхозниксенчен тăвăтă пайăнчи виçĕ пайăн пăтăрмах тăмаммисем. Национальăлăçсен Советне совет интеллигенцинчен суйланă депутатсенчен виçĕ пайăнăн пĕр пайĕ çавăн пекех партире тăмасăт.

Совет стройĕ отемлĕх историнче чи малтан хĕрарăма чураллăхран ирĕке кăларчĕ. Совет хĕрарăмĕ умĕнче пĕлĕтлĕн, производствăн тата общественăлă ĕçĕн мĕн пур облăçĕсене кĕме саранка сул уçалчĕ. Пирĕн çĕршывра Ленинла-Сталинла наци политики çĕнтернине пула, ăлăк кайа йулнă тата пусмăрта пурăнна национальăсен, уйăрăмах йăнăр условисенче пурăнна национальăсен калама сук нумай ăсĕкрăмăн массисем общественăлă пурнăçа хутшăнмăç. Национальăçсен Советĕн депутачĕсем хушшинче пирĕн 110 хĕрарăм пур.

Çак факт вăл нацилеç республикăсемпе облăçсенчи хĕрарăмсене ирĕке кăларассинĕн кĕрешнине, хĕрарăмсене государствăпа управленин ĕçне йăвăçтарассинĕн кĕрешнине епĕр тунă пысăк ситĕнĕçсем ăнчен уçăлăн каласа парăç.

Депутатăç çулăлăн хĕрарăмсенчен работницăсен—16, колхозницăсен—40, совет интеллигенцинчи хĕрарăмсен—21, çĕрăм депутатсем хуçалăх работникисем хушшинчен нумай—23 процент, çавăн пекех общественăлă организацин работникисем—23 процент.

Национальăсен Советĕнчи хĕрарăм депутатсем хушшинчĕ виçĕ пайăнăн икĕ пайĕ йăхăнах партире тăмаççинсем шутланаççĕ.

Депутат йулташсем, Пĕтĕм Сойузри Коммунисен (большевиксен) Партин Тĕп Комитечĕ мĕн пур суйланăçсене, рабочисемпе работницăсене, хресченсене хресченхĕрăмсене, Хĕрлĕ Çара тата совет интеллигенцине чĕнсе калаплăпа пирĕн çĕршывăн мĕн пур суйланăçсене коммунисемпе партире тăмаминсен блок кандидатăсемĕнчи сасăлама чĕнсе: „Большевиксен партинăй суйланăçсем пурте коммунисемпе партире тăмаминсен блок кандидатăсемĕнчи пĕркăмăллă пулса сасăлĕç тесе шанма тивĕçăç"—тесе кăтартса пачĕ.

Советлă Социализмăлă Республикăсен Сойузĕн Аслă Советне суйланăн результатăсем совет халăхĕн моралльĕ-политикăлă пĕрлăхне, вăл Ленин—Сталин партийĕ тавра пĕтĕçлĕпе йăр-уçăн ĕнтĕçпе палăрассĕ. **(Тăвăллăн алă супăçсĕ. Пурте ура сине тăрассĕ. „Сывă пултăр Сталин йулташ!", „Сывă пултăр ленинла-сталинла наци политики!", „Аслă Сталина—ура!"—тесе саламласа кăшкăрассĕ).**

Суйланăсенчи çĕнтĕрӳсем отемлĕх ĕнтĕлĕ **(тăвăллăн алă супăçсĕ, пурте ура сине тăрассĕ)**, Японине Германи фашисемĕн троцкиста-зиновьева, бухăринла-рыковла тата национализла мĕн пур агентăсемпе пĕр хĕрхенӳçĕр кĕрешнине пынине тунă.

СССР Сойуз Аслă Советĕн суйланăçенче коммунисемпе партире тăмаминсен блокĕ çĕнтерни, çавăн пекех тата Аслă Советĕн Сойузăнчи нумай, наципе тата нумай-май мĕлăнчă халăхсем пирĕн çĕршывра фашиста баййăсен йулашкийĕсене ним мĕшĕнпе тухна 291-мĕш номĕрĕнче литературăлă форма пуçăнăçсем 15 сын.

Сойузăлă тата автономлă республикăсенчи, автономлă облăçсенчи тата национальăлă округсенчи ĕçсăмпе Национальăсен Советне партире тăман рабочисене, колхозниксене тата совет интеллигенцин представительсене пит нумай суйларĕç. Çавна, Национальăçсен Советĕн депутачĕсем хушшинче колхозниксенчен тăвăтă пайăнчи виçĕ пайăн пĕр пайĕ çавăн пекех партире тăмасăт.

Совет стройĕ отемлĕх историнче чи малтан хĕрарăма чураллăхран ирĕке кăларчĕ. Совет хĕрарăмĕ умĕнче пĕлĕтлĕн, производствăн тата общественăлă ĕçĕн мĕн пур облăçĕсене кĕме саранка сул уçалчĕ. Пирĕн çĕршывра Ленинла-Сталинла наци политики çĕнтернине пула, ăлăк кайа йулнă тата пусмăрта пурăнна национальăсен, уйăрăмах йăнăр условисенче пурăнна национальăсен калама сук нумай ăсĕкрăмăн массисем общественăлă пурнăçа хутшăнмăç. Национальăçсен Советĕн депутачĕсем хушшинче пирĕн 110 хĕрарăм пур.

Çак факт вăл нацилеç республикăсене облăçсенчи хĕрарăмсене ирĕке кăларассинĕн кĕрешнине, хĕрарăмсене государствăпа управленин ĕçне йăвăçтарассинĕн кĕрешнине епĕр тунă пысăк ситĕнĕçсем ăнчен уçăлăн каласа парăç.

Депутатăç çулăлăн хĕрарăмсенчен работницăсен—16, колхозницăсен—40, совет интеллигенцинчи хĕрарăмсен—21, çĕрăм депутатсем хуçалăх работникисем хушшинчен нумай—23 процент, çавăн пекех общественăлă организацин работникисем—23 процент.

Национальăсен Советĕнчи хĕрарăм депутатсем хушшинчĕ виçĕ пайăнăн икĕ пайĕ йăхăнах партире тăмаминсем шутланаççĕ.

Депутат йулташсем, Пĕтĕм Сойузри Коммунисен (большевиксен) Партин Тĕп Комитечĕ мĕн пур суйланăçсене, рабочисемпе работницăсене, хресченсене хресченхĕрăмсене, Хĕрлĕ Çара тата совет интеллигенцине чĕнсе калаплăпа пирĕн çĕршывăн мĕн пур суйланăçсене коммунисемпе партире тăмаминсен блок кандидатăсемĕнчи сасăлама чĕнсе: „Большевиксен партинăй суйланăçсем пурте коммунисемпе партире тăмаминсен блок кандидатăсемĕнчи пĕркăмăллă пулса сасăлĕç тесе шанма тивĕçăç"—тесе кăтартса пачĕ.

Советлă Социализмăлă Республикăсен Сойузĕн Аслă Советне суйланăн результатăсем совет халăхĕн моралльĕ-политикăлă пĕрлăхне, вăл Ленин—Сталин партийĕ тавра пĕтĕçлĕпе йăр-уçăн ĕнтĕçпе палăрассĕ. **(Тăвăллăн алă супăçсĕ. Пурте ура сине тăрассĕ. „Сывă пултăр Сталин йулташ!", „Сывă пултăр ленинла-сталинла наци политики!", „Аслă Сталина—ура!"—тесе саламласа кăшкăрассĕ).**

Суйланăсенчи çĕнтерӳсене отемлĕх ĕнтĕлĕ **(тăвăллăн алă супăçсĕ, пурте ура сине тăрассĕ)**, Японине Германи фашисемĕн троцкиста-зиновьева, бухăринла-рыковла тата национализла мĕн пур агентăсемпе пĕр хĕрхенӳçĕр кĕрешнине пынине тунă.

СССР Сойуз Аслă Советĕн суйланăçенче коммунисемпе партире тăмаминсен блокĕ çĕнтерни, çавăн пекех тата Аслă Советĕн Сойузăнчи нумай, наципе тата нумай-май мĕлăнчă халăхсем пирĕн çĕршывра фашиста баййăсен йулашкийĕсене ним мĕшĕнпе тухна 291-мĕш номĕрĕнче литературăлă форма пуçăнăçсем 15 сын.

Коммунисемпе партире тăмаминсен блок кандидачĕсемĕнчи пурте пĕркăмăллăн сасăлаçа, СССР Сойузăнчи граждансен боль шевиксен партийĕшĕн, пирĕн çĕнтерӳçене чĕрĕ вăй парса хăхалантаракан тата организацилекен аслă Сталинăн сасăлаçĕç. **(Тăвăллăн алă супăçсĕ).**

Депутат йулташсем, Аслă Советăн пирĕн çĕршыври власăн чи аслă органĕнĕ—аслă Совет Сойузĕнчи государствăн строительствинчи кирлĕ ĕçсене тата ламалла.

Хăйĕн депутачĕсене государствăпа власăн Аслă органне йăрса совет халăхĕ пирĕн сине, хăй суйланă сынсем сине, пысăк шанăç хучĕ. Анчах пирĕн çакна инкăçан та манма йурамаç: депутат обязанăçсĕ вăл—хăйĕн халăхĕшĕн, Ленинăн—Сталинăн аслă çĕнĕ ĕçĕмĕр тăрăшаси пулать. **(Тăвăллăн алă супăçсĕ. Депутатсем пурте ура сине тăрассĕ. „Сывă пултăр Сталин йулташ!", „Сывă пултăр тимĕр Нарком Йежов йулташ!", „Ура!" „Сывă пултăр Совет Сойузĕн Маршалĕ Ворошилов йулташ!" тесе саламласа кăшкăрнисем йăнăрассĕ).**

Депутат, тесе калать Сталин йулташ, —çакна пĕлме тивĕç: вăл халăх халăхăн депутачĕ, Аслă Совета халăх йăнă посланеч, унăн ушăмĕ халăх пăнă лаказа тăрăх тыт. малать. Пирĕн, аслă совет халăхĕ чыс тунишĕн мухтанса савăнакан депутатсен, Сталин йулташăн çак чаплă сăмахсене çаланах аса тытса тăмала **(тăвăллăн алă супăçсĕ. Пурте ура сине тăрассĕ)** тата хамăр суйланăçсен шанăçне хамăрăн практикăлă ĕçре тӳрре кăлармала.

Пуçтăсен—Национальăçсен Советĕн депутачĕсем, Национальăçсен Советĕн Мандат Комиссийĕ, 1938 суллăн йăнăрăн 12-мĕшĕнче Ĕçĕр суйланă Мандат Комиссийĕ, 574-суйлав округĕ тăрăх Национальăçсен Советне суйланă депутатсен полномочийĕсене тĕрĕслинин результатăсем çинчен сакăн пек сĕнӳçене Национальăçсен Совет Сессинче çирĕплетме тăратат:

Тĕп Суйлав Комисси Национальăçсен Советне суйлас тĕлĕпше кашни депутат ячĕн кăçалхи нумай-нумай документăсемпе материалĕсене тĕрĕслеçе тухăç хыçăлă, Национальăçсен Советĕн Мандат Комиçи сакна палăртат:

1. Пĕтĕм 574 суйлав округĕ тăрăх Национальăçсен Советне депутатсем суйласине СССР Сойузĕн Конституцийĕ тата СССР Сойузăн Аслă Советне суйлама Положенин тăрăх тата рĕсемпе пĕтĕмпех килĕшӳлĕн иртнине.

2. Пĕр-пĕр суйлав округĕ тăрăх суйлава уçăлтарма нимĕнле сăлтав та çук, çавăн пекех тата Национальăçсен Советне депутатсем суйлас тĕлĕпше Конституцине тата суйлав Положенине пăсни çинчен суйлав округĕсенче те, Тĕп Суйлав Комиссинче те нимĕнле жалобăсем не заявленисем те çук.

Сакăнта каланисем тăрăх, Национальăçсен Советĕн Мандат Комиссийĕ Национальăçсен Советĕн Тĕп суйлав Комиссинче регистрацилеç мĕн пур депутатсен полномочийĕсене тĕрĕс тесе йышăнат, вăл депутатсен списăкне /Ларестăня хăçатăн 1937 çулхи декабрĕн 15-мĕшĕнче тухнă 291-мĕш номĕрĕнче литературăлă форма пуçăнăçсем 15 сын.

А. А. БАЙКОВ депутат сăмахĕ

Депутат йулташсем! Мандат Комиссин докладне Советла Социализмăлă Республикăсен Сойузĕн Аслă Советне суйланă результатсен татăкăлă итогĕсене пĕтĕçтерсе тухăт. Вăл доклад пирĕн аслă тăвăн çĕршывăн ĕçсăмпине социализмăлă государствăн строительствинче çĕнĕрен чаплă çĕнтерӳ тунине палăртса парать.

Аслă Совет суйлавĕсем—пирĕн Сойузри ĕçсăмпинсем суйлав кампанийăн вăхăтĕнче йепле активлă, ăстаграй-лата пĕркăмăллă пулнине пĕтĕм тĕнче умĕнче куçа-кĕретĕн кăтартса пачĕç, суйлав кампанийăн сакăн пек картинине тĕнче халăнчен ăнăçлăн та, ниçта та курман.

Суйлав кампанине иртерни ăсăлăç, çăмăл ĕç тесе шутлани йăнăш пулнă пулĕчĕ. Çук, ку вăл çĕнĕ ĕç, йăвăр ĕç, кăткăс ĕç пулнă, ăна иртермелĕкен пит пысăк организацине ĕç тумала пулнă.

Çак калама çук пысăк пĕтĕм ĕçе икĕ уйăх хушшинче пурнăçа кĕртмеле пулнă. Çак ĕçе калама çук чаплăн та ăнăçлăн пурнăçа кĕртнĕ, суйлавра тунă çитĕнӳ пирĕн çĕршыв политикă ăнченех йепле ӳссе тĕреклененине пĕтĕм тĕнчене кăтартса пачĕ.

Чи малтанах суйлавçăсен списăкисене, кĕртнĕ суйлавçăсен ăнсене пит высăккине кăтартса лама кирлĕ вĕсем 94 мĕлăнăн çын ытла пулнă. Çакăн пекки нихăçан хăсупăлăнăçа та нихăçан та пулман. Чи палăрăкăш çынăа акă мĕн пулнă тăвăлă: списăксене кĕртнĕ суйлавçăсен çак ăнсенĕнчен 1937 çулхи декабрĕн 12-мĕшĕнчи суйлавсене 96 процент ытла хутшăнăнă, çак ăнпала вăл капиталисăмăн çĕршывсенче парламент суйлавĕ чухне пачăх пулма пултарайманăçтă.

СССР Сойузăн Аслă Совет суйлавĕсенчи чи паллă вăл—суйлавçăсем хăйсен сасăсене пĕркăмăллă пулса Аслă Совета депутата суйлама коммунисемсен партире тăмаминсен блокĕ тăратнă кандидатсемшĕн пани пулать.

Аслă Совет суйлавĕсен çавăн пек результатăсем пирĕн Сойузри пĕтĕм ĕçсăнни массисене пĕрлĕхлĕ, тусăл, тăвăлă пĕр çемĕнче сыхса тăракан пĕрлĕхе, пĕтĕçлĕхе ӳçăн кăтартса парассĕ, вăл çемĕре пурт пĕр тĕллев патне кайма тăрăшаççĕ, пĕр туйăмпа, пĕр ĕмĕтпе пурăнаççĕ. Пирĕн социализмăлă государствăри мĕн пур ĕçсăннисен çак шалти пĕрлĕхĕ, пĕтĕçни, хăйсемех ĕнтĕ революцин есĕлари та аслă çитĕнӳсем пулни, хăйсемех ĕнтĕ революцин есĕлари та аслă çитĕнӳсем пулни та тăрăçĕ тата аслă черченĕне пирĕн ытларăмăн паха тăвăн çĕршыва-коммунизма партине совет правительстви çирĕм çул хушши ĕнтĕ аслă политикăна, тĕплĕн шухăнласа тунă, çулла йĕртсе пынни результатне пулса тăрăçĕç.

Совет Сойузĕнчи мĕн пур ĕçсăннисен çак пĕрлĕхĕ коммунизмăн аслă идейисемне пĕтĕмпех килĕмĕлĕ, çав пĕрлĕх пирĕн аслă тăвăн çĕршыва татах та вăллăрах, татах та хăваллăрах, мĕн пур тăшмансемĕнĕн, фашиссенĕн, интервентсемĕнĕн сăтăрăсемшĕн татах та хайăртарах тăвать.

Пĕр уйăх кайрах СССР Сойузĕн Аслă Советне суйлани—пирĕн социализмăлă государства каламасă çук чаплăн çĕнтерни пулать. 1937 çулхи декабрĕн 12-мĕш кунĕ çутă праçник пек, пирĕн мухтăвăхпа хаваслăх кунĕ пек, пирĕн асăмарсенче йĕлăнах сыхланса пурăнĕ.

Çавăнпа та Мандат Комиссин докладне, Аслă Совет суйлавĕсен результатăсем тĕрĕссине татăкăлă çирĕплетсе, уйăрăмах кирлĕ вырăн ăшшăнса тăрат.

Мандат Комиссин тунă вывăдсемпе сĕнӳсене пĕтĕмпех тĕрĕс тесе ăшшăнса, Ленинград, Москва, Киев тата Тбилиси депутачĕсен ушкăнĕчен, Мандат Комиссин докладчĕ тăрăх ăшшăнмăш постановлени пройекчĕ пек, çакнашкал сенӳ паратăп:

„Мандат Комиссин докладне итлесе, Сойуз Совечĕ çапла ăшшăнат:

1. Сойуз Совечĕн мĕн пур 569 суйлав округĕ тăрăх суйланă тата СССР Сойузĕн Аслă Советне суйласа тĕлĕпше ĕçлекен Тĕп Суйлав Комиссин регистрациленĕ депутатсен полномочийĕсене тĕрĕс тесе ăшшăнакан Мандат Комиссин докладне çирĕплетес.

2. СССР Сойузăн Аслă Советне суйлас тĕлĕпше ĕçлекен Тĕп Суйлав Комиссин ĕçне пĕтнĕ тесе шутласа. (Тăвăллăн алă супăçсĕ).

В. Й. СИМОЧКИН депутат сăмахĕ

Депутат йулташсем, декабрĕн 12-мĕш кунĕ пирĕн нумай наципе аслă халăхăн чăнниннех чаплă праçникĕ пулса тăчĕ.

Пирĕн çĕршыври мĕн пур халăхсем çак нихçан манми кун суйлав урнисем патне пĕр ĕмĕтпе, пĕр кăмăлпа—хăйсен сасăсене пирĕн социализмăла тăван çĕршывăн шанчăклă ывăлĕсемпе хĕрĕсене парас (алă супăçсĕ), хăйсен сасăсене партире тăраканнемпе партире тăман большевиксемшĕн, социализмăн хăйăлă строителĕсемшĕн парас тесе пычĕç.

Ĕсĕр, йулташсем, пурте пĕлетĕр, пирĕн Совет Сойузĕ тарăх пĕтĕмпе суйлавçăсен списăкне 94 мĕлăун çын ытла кӳртне пулнă. Суйлавçăсенчен 98, 8 процентĕ суйлав участкисене сасăлама пычĕç.

Сасăланă çĕре пирĕн патăрти пĕр çапла активлăн хутшăнни пĕр капиталисăмла çĕршывра та нихăçан та пулман. Капиталисăмлă çĕршывсенчи суйлавсенче çакăн пек йăпала пачах пулма пултараймасть. Вăл социализăм çĕршывĕнче çеç пулма пултарать. (Алă çупаççĕ).

Ĕсĕр, йулташсем, пĕлетĕр, тата ку пĕлтăнтĕ, суйлавсенче халăх политикăлă пысăк активлăхăлла пулни вăл—совет çĕршывĕнчи ĕçсăнисене тивĕçлĕ. Вĕт, пирĕн большевикла парти тата пирĕн совет правительстви пĕтĕм аслă халăхпа уйăрлми тăччăн сыхăнса тăраçĕç.

Пирĕн хамăр çĕçе йăланах, кашни кунах ĕçсăннисемшĕн тăрăшмалă, çакăн çинчен пире Ленин йăланах вĕрентĕ, хăй Сталин пире çакăн пек вĕрентет. (Тăвăллăн алă супăçсĕ. Пурте ура сине тăрассĕ. Депутатсем хăйсен тăван чĕлхисемпе Сталин йулташа чысласа саламласа кăшкăрассĕ).

Ĕсĕр, йулташсем, пĕлетĕр, СССР Сойузĕн Аслă Советне суйласси тĕнче ури демократлиг Сталинла-Конституци тăрăх пулса иртре. (Тăвăллăн алă супăçсĕ). Мандат Комиссин докладне итлесен, епĕр, Конституцине пăсни çинчен, СССР Сойузĕн Аслă Советне суйламалли Положенине пăсни çинчен пĕр заявлени те пулманнине куртăмăр. Ку вăл Аслă Совет суйлавĕ Сталинла Конституцине тата Аслă Совета суйламалли Положенине пĕтĕмпех килĕшӳлĕн пулса иртнине пĕлтерет. (Тăвăллăн алă супăçсĕ. Тĕрлĕрен наципе чĕлхисемпе: „Сывă пултăр Социализмăлă Конституци туса паракан Сталин йулташ!" тесе кăшкăрассĕ).

Пирĕн суйлавсем чи ирĕклĕ ларуттăрура, чи демократлиг условисенче пулса иртрĕç. Çавăн пек чăн чăн ирĕклĕ те чăн чăн демократлиг условисене пĕр капитализăмла çĕршывра та пĕлмен те, пĕлмест те.

Мускав, Ленинград, Белорусси тата Казахстан депутачĕсен ушкăнĕ ячĕпе епĕ Мандат Комиссин докладчĕ-тăрăх çакăн пек постановлени йышăнма сĕнетĕп:

„Мандат Комиссин докладне итлесе, Национальăçсен Советĕ çапла йышăнат:

1. Национальăçсен Советĕн мĕн пур 574 суйлав округĕ тăрăх суйланă тата СССР Сойузĕн Аслă Советне суйлас тĕлĕпше ĕçлекен Тĕп Суйлав Комиссинче регистрациленĕ депутатсен полномочийĕсене тĕрĕс тесе йышăнакан Мандат Комиссин докладне çирĕплетес.

2. СССР Сойузĕн Аслă Советне суйлас тĕлĕпше ĕçлекен Тĕп Суйлав Комиссин ĕçне пĕтнĕ тесе шутласа".

Партилĕ-политикăла ĕçе вăйлатмала

Шуркассинчи партин пуçламăш организацин (Шăхасан р) йĕртсе пыракан йăлсенче виçĕ комсомол организацин, вулав çурчĕ, тулли мар вăтам тата пуçламăш шкул, 5 колхоз пур.

Комсомол организацисенче мĕн пурĕ 13 комсомолец. Вĕсем валăн политкружок туна (пропаганчист Йефремов йулташ). Ку тăрана çитсе çеç иртерне—пĕрре организацилĕ пăтăруллем, тепре — тепĕчери лару-тăру ыйтăвĕсемпе. Программăлă темăсемпе пĕр занăата те итермен-ха.

Комсомол организацисем начар ĕçлеççĕ. Уласкарти комсорг Сидоров пухусем те иртермест, занăатисене те çуремест. Йулашки вăхăтра Йешкилтре çеç кăшт ĕç йусаба пуçларĕ. Комсомол ячĕше куллен ӳсет.

1937 çулти октябрĕр уйăхĕнче парти организаци пулăшнипе Шуркасси комсомол организацийĕнче Павловпа Иванова тăшманла ĕçсем тунăшăн комсомолтан кăларчĕç. Çак фактран, урок тусе комсомолецсен тимлĕхне ӳстермелле, комсомол организацийĕн ĕçне тĕпрен улăштарса çĕнетмелле, колхозăри çамрăксенчен комсомола керессинне вăйлатмала пулна. Вăл пулайман.

Комсомол организацисем сумне çирĕлетнĕ коммунисем — Йегоров, Викторов, Йефремов йулташсем комсомол организацисене Павловпа Иванова тăшманла ĕçсем тунăшăн комсомолтан кăларчĕç. Çак фактран, урок тусе комсомолецсен тимлĕхне ӳстермелле, комсомол организацийĕн ĕçне тĕпрен улăштарса çĕнетмелле, колхозăри çамрăксенчен комсомола керессинне вăйлатмала пулна. Вăл пулайман.

Комсомол организацисем сумне çирĕлетнĕ коммунисем — Йегоров, Викторов, Йефремов йулташсем комсомол организацисене

Сочувствующийсем мĕн пурĕ 4 çын. Филипповпа Александров ПСК(б)П уставĕне паллашна хыçăн, партине кĕме заявлени панăç.

Учительсем валăн ПСК(б)П историне вĕренмели кружок организацилеме. Кружока йертсе пыракăне парторг Йефремов. Кружокра пĕр занăата те иртермен-ха.

Асла Совета суйланă вăхăтра йăлсенче лайăх агитаторсем палăрчĕç. Анчах суйлав иртсенех вĕсемпе ĕçлеме пăрахрĕç, парторганизацине йăлсовет вĕсене пĕр хут та пухман халĕ.

Вулав çурчĕ культăмассăлă ĕçсене организацилессине йулса пыраç. Вулав çурт пуçăнăç Мефодиев йăла тĕлĕнчен пăсăлса кайнă çыннисене сыхăнса ĕçме пуçланă. Йăлсовет вулав çуртне хакламасăт, ун вăлăн кăмакасăр сивĕ çурт панă.

Агитацине воспитани ĕçĕсем çителĕксĕр пирки, комсомол организацинчене те, колхозсенче те самокритикă, революцилĕ сыхăлăх вăйсăр.

Шуркассине Йĕшкилт колхозĕсем çурăкине çителĕксĕр хатĕрленеççĕ. Ĕç тăвас вырăнне Йĕшкилти колхоз счетоводĕ Леонтьев пĕрмай ĕçсе çӳрет, декабрĕрĕн 31-мĕшĕнче вăл ӳсĕрне колхоз председателне Петрова хĕнене. Колхозниксен пухăвĕсенче йăлахах вĕсем кăшкăрса самокритикăна хĕсеççĕ.

Шуркасси колхозĕнче 15 лашапыйтăлăнă. Колхозăри ветсанитар Игнатьев ăна тин курнă. Сысна ферми йăпăх ĕçлет. Колхоз итемĕ çинче типтерсĕрлĕх. Çапла тăрăсем нумайчĕн итем çинче выртрĕç. Çапла пăрçана йĕпетсе пăсна. Вара ăна чипер пăрçана хутшăнтарса колхозниксене ĕçкӳмĕсем пăрахăçăнă. Колхоз председателĕ Иеремеев—судпа аваллăннăскер.

Халĕ парторганизацин пĕтĕм комунисен, комсомолецсен, йăлти активăн вăйне агитацине воспитани ĕçне вăйлатас ĕçе мобилизацинелеме. Ун урлă мĕн пур коммунисен, комсомолецсен, колхозниксен революцилĕ сыхăлăхне вăйлатаçа, боль шевикла самокритикăна сарса йăрса, пур организацине колхозсене те йăрăхсăр, тăшманла сынсенчен тасатмала. Ку ĕçре парторганизацине ПСК(б)П райкомĕн çирĕп пулăшмала. Вара пур участкăсенче те ĕçсем малаллă каймă, черетри задачăсем пуранăçланса пыма пултарĕç.

С. Соколов.

Политвĕренӳре

* Çĕрпӳ районĕнчи финанс пайĕ çуменчи пуçламăш комсомол организацине пурĕ 6 комсомолец хăпартнă. Çав шутрах 4-шĕ комсомолец 1937 çулти декабрĕрĕн 17-мĕшĕнче ПСК(б)П историне вĕренмели кружокĕ ĕçлеме пуçларĕ. Кружокра пурĕ 16 çын, вĕсенчен 10-шĕ комсомолра тăман çамрăксем. Кружока Скворцов йулташ йертсе пырат. Ку тапăнчен 3 занăата пуласа иртрĕ. Занăатисене пурте çӳреççĕ. Йăнăрăн 8 мĕшĕнче тĕрĕслӳ пуласа иртрĕ, хăшпĕр комсомолецсемпе пытăн çамрăксем кружока лайăх хатĕрленсе пыманни курăнчĕ. Чернов.

* Шăнкăртам. Çак кунсенче ПСК(б)П Шăнкăртам райкомĕ тĕне хирĕç кĕрешекенсене хатĕрленекенсен икĕ ĕрнеллĕх курсне организацилерĕ. Курсра 18 çын тĕрленет.

А. Кужиков.

* ШĂХАСАН. Йăмашра, йăнăрăн 4-мĕшĕнче активисенсен политикăлă шкулĕ уçăлчĕ. Унта 17 çын вĕренет.

Кружока кĕçĕн вăтам шкул директорĕ Шашков йулташ йертсе пырат. Вĕренекенсен хиселенче пурнăчен ытла суйлав кампанийăн вăхăтĕнче пăлăрнă активисем.

В. Иванов.

Иванов почтальйон тăрăшса ĕçленине Епеçри (Йĕпреç р-не) кашни хуçалăхăх хаçат-журналăнă пулнăçĕ. Йăла мĕн пурĕ 269 ĕкземпляр тĕрлĕ хаçат-журнал пырат. Колхозниксем уйăрăмах „Чăваш Коммунине", „Колхозник йăлавĕ" хаçатесене ăстăлăрах çыранса илеççĕ.

С. Федотов.

Ертелре куĺтмассăлă ĕçе пуçтарса лартнă

Шупашкарти „Пекарь" ертелĕнче ĕçлекенсем хушшинче культăмассăлă ĕç пĕрте курăнмасть. Правлени кашни пекарнине столовăйĕнче те стена хăçатне тата çĕнĕ хăçат-журналсем вуласа парассине йĕркеленĕмĕн.

Пекăреен хушшинче çамрăксем нумай. Вĕсем чылайăшĕ стахановецсемпе ударниксем. Владимиров, Кузьмин, Попов, Сладкин, Иванов йулташсем хăйсен ĕç нормисене 150—400 процент пурнăçласа пыраççĕ. Çапах вĕсен опытне ытти робочисем хушшине сарман. Общшежитиесенче те культăмассăлă ĕç сӳснех ларма. Комсомол организацийĕ ĕçлемест. Çамрăксем хушшинче ĕçлекентен те ĕнтĕ пайăнки куна организацинче пĕтĕмпе,те 3 комсомолец çеç.

Ертел сумĕнче культсовет пур. Ку совет председателĕнче нумай çул хушши ертеле сăтăр тăвăсем çĕлет. Вăлах ертел правлени члене. Галетов правлени председательĕ Стожаровпа туслă пурăнса, 7 çул хушши кролик, ĕне тата сысна фермисенче хăйăх тăшманесемпе (Зефиров, Михоларкин) перле сăтăрла ĕçсем туса пурăнна. Çавăнпа ертел кашни çул вал фермасенчен 30—40-шер пин тенкĕлек убытăк курнă.

Çак ĕçсем çинчен промсойуз председателĕне Подьяков та, партор Прокопйева та пелнĕ, анчах шарламан. Прокопйева Стожаровпа Галетов çинчен критиклекен Лисицына хăй патне чĕнсе йытланă.

Ертелре ĕçлекен С. Подьяков суталăк хушшинче грузовика йурăхсăра кăларчĕ. Тата ертелĕ ĕлĕк-пекарникем тытса суту илӳ туса пурăнна Тихоновсем 3 ĕçлеççĕ: пĕрисĕ правлени председательĕн заместителĕ, теприсĕ — пекарни заведующийĕ, промсойуз президиумĕнчен кăларнăскер, виççĕмĕшĕ—час-часах прогулсем тăваканскер. Анчах вĕсем пирки правлени нимĕн те туман.

Ертелте ирсĕрлĕхсем нумай. Вĕсем уйăрăмах ертелте йурăхсăр çынсем ларнинчен килеççĕ. Çапăнта та вĕсене ертелтен шала тасатасси васкавлă ĕç пулса тăмала. Промсойузăн ку тĕлĕшне пуçламала

М. Захаров.

Атнаш колхозникĕсем 1938 çулхи вăйлă тырпулшăн кĕрешĕве тухрĕç

Шăхасан районĕнчи Киров йăчĕпе тăраканколхозни колхозниксемпе колхозницăсем Чăваш республикинчи пур колхозниксемпе ĕççыннипе-йединоличниксене

ЧĔНСЕ КАЛАНИ

Хаклă йулташсем!

Пире, Чăваш республикинчи колхозсене, ĕмĕрлĕхе çирĕплетсе панă сĕр çинчĕ вăйлă. тырпул туса илме мĕн кирлине правительствăпа большевиксла парти пире тепĕнпа, тăрĕ ĕçлекен, социалисăмла пурăнăшăн тăрăшакан колхозниксем вăлăн пуянăн куçтурăлă пурăнма çаплака çул уçса панă.

Ĕлĕкхи патша Россинĕ вăхăтĕнчи хресченĕн йăвăр та кичемлĕ тĕттĕм пурнăçĕ ĕмĕрлĕхех иртсе карĕ. Совет хресчĕсĕсене революци çĕнĕ тапхăра илсе кĕчĕ, вĕсене колхоза пĕрлешсе социалисăмла пурнăç, помещиксĕр, сый сынна пусмăрламасăр пурăнмали пурнăç тума май пачĕ. Совет хресченĕсене—ирĕклĕ ĕççыннисене имĕнле йăвăрлах та хăрушă мар. Халь ĕнтĕ, хресченсемшĕн колхозла ĕç чăн та хисеплĕ те мухтавлă, паттăрла ĕç пулса тăнине, пуйăн пурнăç патне каймали пĕртен пĕр тĕрĕс çул пулса тăнине совет хресченĕсем тĕплĕн йăнăнса çитрĕç.

Чăваш республикин социализăмла сĕрĕç çултан çула çĕнĕ çитĕнӳсем туса пыраç. Колхоз производствине чаплă организаторсем—стахановецсем, бригадирсем, опытниксем, звеньевойсем, сĕт сăвакансем, вылăх пăхакансем ӳссе пыраççĕ, вĕсем колхоз ĕçĕшĕн чĕререн тăрăшаççĕ, хăйсен ĕç нормисене темиçе хут тултараççĕ.

Çав йĕнĕпе илсен иртнĕ 1937 йăлхуçалăх çулĕ уйрăмăнах кăтартулă çул пулса тачĕ. Тĕштирăсен, техникăпа куçтурăсен, тымарçăмĕсен тата улма-çырла тухăçне инхăçанхинчен ытла ӳстерни çавна лайăх кăтартса парать. Пирĕн Киров йăчĕпе тăракан колхоз та иртнĕ çулта сахал мар тухăç пуçтарса кĕртрĕ. Вăтам шутпа кашни гектартан 19,3-шер центнер тĕштыра илтĕнĕç. 1934—35 çулсемпе танлаштарсан, тырпул тухăçĕ икĕ хут ытларах ӳсрĕ. Тĕп вăрăн вылăнакан уйрăм куçтурăсем тăрăх тухăç çапла пулчĕ: ыраш гектартан 19,5 центнер, кĕрĕн тулă — 25,64 центнер, сĕлĕ—19,57 центнер, урпа—21,8 центнер, вика вăрлăхĕ — 25 центнер.

Рекордлă участкăсем çинче тухăç татах та ытларах пулчĕ. Ака, Степанова Васса йĕртсе пыракан пĕрремĕш бригадăра 5 гектар участкă çинче кашни гектартан 47-шер центнер кĕрĕн тулă илнĕ. 6-мĕш бригадăра (бригадир П. Денисов ӳл.) сăвăн пек лаптăк çинчевех 28,75-шар центнер илнĕ.

Вăйлă тырпул илни ĕçкуçевсене те хăклăлатрĕ. Иртнĕ икĕ çул хушшинче ĕçкуçне пуçне 4-шар килограм, 1932—34 çулсенче унтан та сахалтарах илнĕ пулсан, 1937 çулта, ытти тĕрлĕ тупăшсене шута кĕртмĕсĕр, пĕр ĕçкуçне пуçне 8-шар килограм тырă салатрăмăр.

Пирĕн колхозниксем хĕл тата çу каçма ытлашшипех тырă илчĕç, вымайрах ĕçкуçе тунисем тачĕç, тата вымайрах илчĕç. Кун пекки сем вуишăрăн ытла. Вĕсен амăр тулли тырă.

Ака, тĕслĕхрен, Захаров Йăким колхозникне илер. Семйине вăл пурнĕ 1488 ĕçкуçе туса 743 пăт тырă илчĕ. Морозов Г. семйи 522,5 пăт, Йаковлев Йе. семйи — 558 пăт илчĕç. Кусем пеккисем тата нумай.

Тырпул нумай илни колхозниксене пуйăн та куçтурăлă пурăнма май пачĕ. Çак икĕ çул хушшинче 9 колхозник çĕнĕрен килсурт çавăрчĕç. Халь пирĕн йăлта 8 пăтăмфон, 5 велосипед, вуншар балалайкă, кĕсле, гармонь, гитарă сем, çĕнĕ çăмăрлеми машинăсем нумай шутланаççĕ.

Колхозниксем ĕлĕкхи пек мар ĕнтĕ, таса. пурăнаççĕ. Пĕртсем шалтан та, тултан та куçтурлă.

Каннă вăхăта куçтурлă иртерме кирле условисем пурте пур. Аслă клубри радио, биллиард, хăсатсем пуриншĕн те йăлан хатĕр. Клубрах драмкужок ĕçлет, унта колхоз çамрăкĕсем сценă çинче выляма вĕренеççĕ, час-часах спектакль лартрса параççĕ. Нумайăх та-пулмаç, колхоз çамрăкĕсем Осипов çырнă „Айăп" пиесăна лартрĕç.

Çапла епĕр ĕçлетпĕр, çапла канатпăр. Анчах, пирĕн производствă тата куçтурă йĕнĕпе тунă çитĕнӳсем пысăк пулсан та, çавах та вĕсене çитеклĕкĕ тесе шутламасăр çук.

Колхозсене партипе-правительствă çуртлă вăрлăхсем, машинăсем, çĕре çемçетмелисем тата ытти йĕнчен те пысăк пулăшу пани, пире, колхозниксене, татах та лайăхрах ĕçлеме, производствă йĕнĕпе татах та пысăк çитĕнӳсем тума хушать.

Виççĕмĕш пятилетка пĕрремĕш çулхи çуркаю вăхăтĕ сывхарат. Пĕтĕм йăлхуçалăх çулне ăнăçулăн иртересси. çуркаине мĕнле иртĕнничен килет. Пирĕн умра халь тырпул тухăçĕне çирĕплетес задачă çеç мар, 1938 çулта татах та вăйлă тырпул туса илес задачă тăрат. Вăл ĕç çăмăлах мар, ăна колхозниксен пурин те ăнланса илмелле. Çав задачăна пурнăçа кĕртес тесен, çитес çуркаине чăн-чăн большевикла хатĕрленме кирлĕ. Анчах пирĕн республикăра чылай колхозсенче çуркаине хатĕрленес ĕç çитĕклĕ пымасть-ха.

ССР Совйузĕн Халăх Комиссарĕсен Совечĕне ПСК(б)П Тĕнкомĕ йăнварĕн 2-мĕшĕнче йышăннă постановлени çуркаине хатĕрленес ĕç çитеклĕксĕр пынине палăртса, мĕн-мĕн тума кирлине тĕплĕн катартса панă.

Пирĕн Киров йăчĕпе тăракан колхозра çуркаине хатĕрленес йĕнĕпе хăшпĕр çитĕнӳсем пур пулнă тесавах та мĕн кирлине пурне те туса çитермĕ тесе епĕр те калаймастпăр. Чи кăна йулнă ĕç пирĕн вăл—вăрлăх. Тырпул тухăçне ӳстерес ĕçре вăрлăх мĕнле пысăк вырăн йышăнăса тани каламасăрах та палăлă. Анчах та, вăрлăхсене çумкурăк вăрриселнчен тата çăпсенчен халичен тасатса пĕтермении пире туриннчен ытла намаллатарать. Епĕр çав кăна йулнă ĕçе тӳрлетме, вăрлăхсене пурне те февралĕн 1-мĕшĕнче тасатса çитерме пулатпăр, çапла хушăт те пире Чăваш АССР Халăх Комиссарĕсен Совечĕне ПСК(б)П Обкомĕ январĕн 9 мĕшĕнче йышăнна постановленине.

Йăлхуçалăх машинăсене ĕçхатĕрсене тата çĕре çемçетмели япаласене хатĕрлес тĕлĕшпе пирĕн колхозра кирлисене тунă. Чи малтанах çĕре çемçетмелисене илер. Январĕн 1-мĕшне епĕр 4094 лап тислĕк тата 4636 лап торф уйă каларна. 112 центнер кĕл, 230 центнер кайăк-кĕшĕк тислĕкĕ тата 1108 центнер фекали пухна. Çуркаине пурĕ 10 пин лап тислĕк, 8 пин лап торф, 250 центнер кайăк-кĕщĕк тислĕкĕ, 800 лав фекали, 260 центнер кĕл тата 50 тонна тĕрлĕрен минерал çанăкĕсем каларатпăр.

Йăлхуçалăх машинисемпе ĕçхатĕрсене епĕр пĕтĕмпех йыçаса çитерсе çу сĕрсе сарайсене лартнă. Епĕр кăçал гектартан вăтам шутпа 23 центнер тырă илеесшĕн кĕрешетпĕр. Сĕре çемçетмелисемпе пуринне те тĕрĕс усă курса тата агротехникăпа ĕçсене пурнăçа кĕртерсе пырса епĕр çавăн чухлĕ тырпул туса илме шанатпăр.

Халь пĕтĕм çĕршывĕне колхозченче, машинăпа трактормла станцисемпе мастерскойсенче социалисăмла ăмăрту сарăлса пырать. Епĕр те, Киров йăчĕпе тăракан колхозри колхозниксем, мелта пыракан совхозсемпе колхозсен тата машина трактор ăтăнăсен ĕçĕсене кура, хамăр районри Калинин йăчĕпе тăракан колхозпа социалисăмла ăмăрту договорĕ турăмăр.

Орденлă Чăваш республикинчи колхозсем тырпул тухăçĕшĕн болшевикла кĕрешессинче пĕрре çеç мар аван тĕслĕхсем кăтартнă. 1938 çул пĕрттĕ ытти çулсеннен уйрăм пулмалла мар. Çапла çеç те мар, çак çулта пирĕн татах та лайăх тĕслĕхсем кăтартмалла. Иртнĕ çул вăйлă тырпул туса илни, Совĕт Союзĕн Аслă Советне суйланă чух хуларипе йăлти ĕççыннисен производствăна тата политикăла активлăхне лигăçуле çĕклентерни, пирĕн çĕршывăри ĕççыннисене ĕçлĕх прави, кану прави, вĕренӳ прави паракан Сталинла Конституци—çакăсем пурте пире хăвартăн малалла кайма май парассĕç.

Йăнварĕн 12-мĕшĕнче, ССР Совйузĕн Аслă Совечĕн пĕрремĕш çĕç çулĕ уçăлнă кун, епĕр, Киров йăчĕпе тăракан колхоз членĕсем, Халăх Комиссарĕсен Совечĕне ПСК(б)П Обкомĕ—„Çуркаине хатĕрленесси çинчен" йышăннă постановленине пурнăçа кĕртесси çинчен сӳтсе-явма пухăнса, хамăр çине конкретлă обязательствăсем илсе, çуркаине хатĕрленес тĕлĕшпе тумали ĕçсене сруччеленех туса çитерме календарлă план турăмăр. Çаванпа пĕрлех, пурте пĕр шухăшлă пулса, сталинла виççĕмĕш пятилеткăн пĕрремĕш çулне колхозла производствăра çĕнĕ çитĕнӳде палăртмала тума çуркаине чăннипе большевикла хатĕрленме Чăваш республикинчи пур колхозсемпе колхозниксене чĕнсе кăлама йышăнтăмăр.

Социалисăмла ăмăртса ĕçлессипе ударăлă ĕçлесси татах анлăн сарăлтар. 1938 çулта стахановла ĕçлес йăхăма татах çĕмĕрех çĕклентерер, 1938 çула кашни колхозрах сталинла вăйлă тырпул туса илнĕ çул тăвар.

Епĕр сире, пирĕн çĕршыв капиталисăмла ĕнеритаварлăхра тăратнă тесе Сталин йулташ асăрхаттарнине пĕр минутлăха та манмасăр ĕçлеме чĕнетпĕр. Револьуцилĕ сыхăлăха пирĕн татах та ӳстермелле, халăх тăшманĕсене, фашиссен троцкисла-бухаринла йытти сене тата буржуаль националиссене ним шеллемесĕр тăрă шыв çине кăларса тасатар.

Йулташсем! Кашни гектартан 138 пăтран кайа мар тырă илес задачăна пурнăçа кĕртессишĕн кĕрешер.

Пире çĕнтерӳ хыççăн çĕнтерӳ патне илсе пыракан пирĕн большевиксем Коммунисла парти сывă пултăр!

Сывă пултăр пирĕн çулпуç тата унтел Сталин йулташ!

Колхозниксен пухăвĕнче йышăннă, 59 колхозник алă пуснă.

1938 çул, йăнварĕн 12-мĕшĕ. Атнаш йалĕ.

Шăхасан районĕнчи Атнашри Киров йăчĕпе тăракан колхоз Ушанарти Калинин йăчĕпе тăракан колхозпа тунă СОЦИАЛИСĂМЛА ĂМАРТУ ДОГОВОРĔ

Епĕр, Атнашри Киров йăчĕпе тăракан колхозăн колхозниксем, Сталин йулташ çулĕнче 7—8 мăлăçăк пăт тырă илмеле тесе нимĕн лозунга пурнăçа кĕртсе ĕнтерес шутпа, 1938 йăлхуçалăх çулĕнче çакăн чухлĕ туса илме задачă лартатпăр:

вăтам шутпа гектартан ыраш — 25 центнер, кĕрĕн тулă—30 центнер, çурхи тулă—25 центнер, урпа—25 центнер, сĕлĕ—27 центнер, пăрса—28 центнер, йăсмăк—15 центнер, викă вăрлăхĕ—25 центнер. çĕрулми—200 центнер, тымарçимĕсем—500 центнер. тĕштырăсене пурнăçа кĕртесси 23-шер центнер; куçăр пуçне, тата пĕрремĕшне иккĕмĕш бригадăсене рекордлă участкăсем çинчен: кĕрĕн тулă 10 гектартан 50-шар центнер, ыраш 10 гектартан 50-шар центнер, сĕлĕ 10 гектартан 40-шер центнер.

Çав шутпа кăçăл сакăн пек ĕçсене туса иртерме обязательствăсем илетпĕр:

1. Вăрлăх çуртлăс ĕçе пур куçтурăсем йĕнĕпе те кашни бригадăн февралĕн 1-мĕшне вăрлăхсĕн шăтас хăватне 98 процентăпа çитермелле. Пăрсалă куçтурăсенпуринпе те алăпа-суйласа çуртламала, тулă вăрлăхне те 50 процентран кайа мар алăпа суйласа хăвармалла.

2. 400 гектар çинче йӳр тытса хăвармалла.

3. Çуркаине тухиччен уйă 10.000 лав тислĕк, 8000 лав торф, 800 лав фекали кăлармала, 250 центнер кайăк-кĕшĕк тислĕкĕ, 260 центнер кĕл пухмала тата 50 тонна минерал çăнăхсене кӳрсе килмеле.

4. Пăнварăн 20-мĕшне йăлхуçалăх машинисене тата ытти ĕç хатĕрсене пурне те йыçаса çитермелле.

5. Лашасене çуркаине лайăх пăхса кăларас, çуркаине тухиччен вăхăта вăтам ӳтăнсенчен кайа-пĕр лаша та пулмалла мар.

6. Çуркаинче çакăн пек агротехникăпа ĕçсене туса иртерме пулатпăр;

а) пĕтĕм вăрлăха машинăсемпе ретлĕ акса хăвармала, вăл шутран çуррине колхозăн хăйĕн машинисемпе, çуррине—МТС машинисемпе;

б) çурхи тулă вăрлăхне 100 гектар çине акмалăх, сĕлĕ—192 гектар çине акмалăх тата урпа 12 гектар çине акмалăх йăровизацилемелеç;

в) тулăпа сĕлĕ вăрлăхсене пĕтĕмпех вутпуссăрен тӳкмелеç;

г) сĕлĕ 40 гектар, çурхи тулă 100 гектар мулчировани тумала;

д) 15 гектар çине вăрлăх биотизацилемелеç;

е) пăрса акмали вырăна 12 гектар çине питрагин тата тулă уйĕнче 10 гектар çинче азотсем памала;

ж) çуркаине кăлчасене апат памала:

з) Кĕрĕн-тырă калчисене пуçне тепĕр—пурĕ 353 гектар çуркаине сӳремелеç.

7. Çуркаи ĕçне кĕске сруккăпа—6 кун хушшинче туса иртермелеç.

8. Пĕрремĕшне иккĕмĕш бригадăсене рекордлă вăйлă тырпул бригадисем тăвас.

9. Сӳтни уйне тухиччен сумкурăксене пĕтĕм лаптăксене çу кăсичнен виç хутран кайа мар сумласа тасатмала, кĕрĕн тулă уйĕнче урăх çуртлă тырăсене сумласа тухмала.

10. Сӳтме пуссинчен - тăвата пайĕнчен виç пайĕ çинче-ирхи (май уйăхĕнчи) сĕртме сухи тумала. Çав вырăна çу кăсичнен 2 хутран кайа мар, кирлĕ пулсан 3—4 хут куçтувацилесе таса тытса тăмала.

11. Кĕçки тырăсене пустарса кĕртес ĕçе 7 кун хушшинче, çуртрисене 8 кун хушшинче туса иртермелеç.

12. Гусеницăпа тырă тăватмали обязательствăпа кĕрĕн тырăсем йĕнĕпе августăн 1-мĕшне, çуртрисем йĕнĕпе сентăбрĕн 1-мĕшĕнчи кайа йулмасăр тултармалала.

13. Агротехникăпа пĕрентес ĕçе 100 колхозникĕн кайа мар хутшăнтармала. 5 колхозникпе районри колхоз шкулĕнче пĕрентес кăлармала.

14. Индиоличчисене колхоза кĕртес ситрес тĕлĕшпе агитацилĕ-бригантурăпа ĕçе вăтăрлатса, 1938 çулта ĕçсăнни йединоличчисене пурне те колхоза кĕртесе ситермелеç.

15. Колхозниксене партипе правительствă постановленисене йыланторса-парасе тĕлĕшпе кашни бригадăран политвĕренӳ йĕнĕпе кружоксем организацилеç. Çав кружоксенче кашни 5 кун хушшинче пĕре-колективлăн хăсатсем вуласа памала.

16. Колхозра тата кашни бригадăрах стена хăçачĕсем сруккăра туса тăмала татăвас.

17. 1937 çулхи итогесене лăпланса лармасăр, 1938 çулти ĕçсеме те Пĕтĕм Совйузри йăлхуçалăх выстăкăнчине çакăн пек ĕçсем çинче çакăн пек ĕçсем туса иртерĕç: 1) гектар çине 1000 витре шутпа фекали шĕвекĕ сапса тухнă, унтан диагоналле майпа икшер ĕйĕр çуреленĕ; 2) вылăх вити айĕнчи хура тăпрана пурĕ 120 лав кăларса 3 сантиметр хулăмăш сарса мулчировани тунă. Кусемсĕр пуçне çав участкă çинех гектар çине 100-шер центнер суперфосфат тата 0,7-шер центнер кали тăварĕ тинĕ халĕн сапса тухăса апат панă. Çав ĕçсем хыççăн тата иккĕмĕш хут фекали шĕвекĕ сирпĕтсе тухнă.

Кунта ушрăмăнах фекали шĕвекĕпе икĕ хут сирпĕтсе тухни тата вите уярăс айĕнчи тăпрапа мулчировани туни тухăçлăха 1 центнерах ӳстермелĕ-мăй пачĕ. Тепĕр участкă çинче кайăк-кĕшĕк тислĕкĕпе гектар çине 8,5-шер центнер, суперфосфат 3-шер центнер, кали тăварĕ 0,7-шер центнер типĕле майпа сапнă, 1000 витре шĕвек фекали сирпĕтнĕ тата мулчировани шучĕпе 120 лав фекали сарса тухнă пулнă. Вăл участкă çинчен тулă тухăçĕ гектартан 43.64 центнер тухнă, вите айĕнчи тăпрапа мулчировани тунинчен 3,36 центнер çахалтарах пулнă.

— Иртнĕ çулта гектартан 47 центнер илнĕ пулсан, кăçал 50 центнере çитерме пире 3 центнер кирлĕ пулать. Çав шутпа епĕр кăçал иртнĕ çулхи ĕçсемсĕр пуçне ула кĕпе аммиак селитри кăларатпăр тетпĕр тата кайăк кĕшĕк тислĕкне иртнĕ çулхинчен ытларах нормăпа сапма шутлатпăр. Пĕтĕм бригадăне тăрăшса ĕçлесе 50 центнер тулă илме епĕр шанатпăр,—тет Степанова йулташ.

Гектартан 47-шер центнер (не 280 пăт ытларах) кĕрĕн тулă илесси йепле пулнă-ха? 1937 çулта Степанова бригадине опытла ĕçсем туса иртерме 12 гектар кĕрĕн тулă уйне уйăрса хăварнă. Опытла ĕçсене пурне те И. Исайев полевод йĕртсе пынине туса пынă (Исайев йулташ халь Атнаш йăлсовет председателĕ пулса ĕçлет).

Гектартан 47 центнер тулă илме вырăна 1936 çулăн май уйăхĕнче ирхи сĕртме тунă. Тăпра тĕксĕм тăмла пулнă. Сĕртме сухи умĕн 5 гектăр çине пурĕ 400 лав тислĕк кăларнă. Ирхи сĕртме сухине 22 сантиметр тарăнăш сухалана. Ун хыççăн ийӳ уйăхĕнче 18 сантиметр тарăнăш илтерсе иккĕмĕш хут сухалана. Акас умĕн 14 сантиметр тарăнăш çеç сухалана.

Çуркаине калчасем йӳр айĕнчен тухсан, çак участкă çинче çакăн пек ĕçсем туса иртерĕç: 1) гектар çине 1000 витре шутпа фекали шĕвекĕ сапса тухнă, унтан диагоналле майпа икшер ĕйĕр çуреленĕ; 2) вылăх вити айĕнчи хура тăпрана пурĕ 120 лав кăларса 3 сантиметр хулăмăш сарса мулчировани тунă. Кусемсĕр пуçне çав участкă çинех гектар çине 100-шер центнер суперфосфат тата 0,7-шер центнер кали тăварĕ тинĕ халĕн сапса тухăса апат панă. Çав ĕçсем хыççăн тата иккĕмĕш хут фекали шĕвекĕ сирпĕтсе тухнă.

Кунта ушрăмăнах фекали шĕвекĕпе икĕ хут сирпĕтсе тухни тата вите уярăс айĕнчи тăпрапа мулчировани туни тухăçлăха ытларах ӳстермелĕ-мăй пачĕ. Тепĕр участкă çинче кайăк-кĕшĕк тислĕкĕпе гектар çине 8,5-шер центнер, суперфосфат 3-шер центнер, кали тăварĕ 0,7-шер центнер типĕле майпа сапнă, 1000 витре шĕвек фекали сирпĕтнĕ тата мулчировани шучĕпе 120 лав фекали сарса тухнă пулнă. Вăл участкă çинчен тулă тухăçĕ гектартан 43.64 центнер тухнă, вите айĕнчи тăпрапа мулчировани тунинчен 3,36 центнер çахалтарах пулнă.

— Иртнĕ çулта гектартан 47 центнер илнĕ пулсан, кăçал 50 центнере çитерме пире 3 центнер кирлĕ пулать. Çав шутпа епĕр кăçал иртнĕ çулхи ĕçсемсĕр пуçне ула кĕпе аммиак селитри кăларатпăр тетпĕр тата кайăк кĕшĕк тислĕкне иртнĕ çулхинчен ытларах нормăпа сапма шутлатпăр. Пĕтĕм бригадăне тăрăшса ĕçлесе 50 центнер тулă илме епĕр шанатпăр,—тет Степанова йулташ.

Степанова бригади 50 центнер илесси епĕр те шанатпăр. Ана пирĕн Степанова сăмахри çеç мар, унăн бригадин ĕçĕсем те шантараç.

М. К.

Йепле майпа гектартан 50 центнер тулă илме пулать

Васса Степанова тăваттăмĕш çул ĕнтĕ Атнаш колхозĕн бригадирĕ пулса ĕçлет. Унăн пĕрремĕш бригади йăланах малта пырать. 1937 çулта пырпул тухăçĕ йĕнчен пĕрремĕш бригадăна ун малти вырăна тухнă. Çавна шута илсе 1938 çулта Степанова йĕртсе пыракан бригадăна стахановла бригадă тума йышăнăç, 12 гектарлă участкă çинчен гектартан 50-шар центнер çурхи тулă илме задани панă.

— Рекордлă тухăçлăн кĕрешме хăй ĕнтĕ пирĕн хăвăрт та, опыт та пур. 5 гектар çинчен иртнĕ çултах 47-шер центнер илнĕ пулсан, кăçал епĕр 50-шар центнер илме пултармалах,—тет Степанова йулташ.

Гектартан 47-шер центнер (не 280 пăт ытларах) кĕрĕн тулă илесси йепле пулнă-ха? 1937 çулта Степанова бригадине опытла ĕçсем туса иртерме 12 гектар кĕрĕн тулă уйне уйăрса хăварнă. Опытла ĕçсене пурне те И. Исайев полевод йĕртсе пынине туса пынă (Исайев йулташ халь Атнаш йăлсовет председателĕ пулса ĕçлет).

Гектартан 47 центнер тулă илме вырăна 1936 çулăн май уйăхĕнче ирхи сĕртме тунă. Тăпра тĕксĕм тăмла пулнă. Сĕртме сухи умĕн 5 гектăр çине пурĕ 400 лав тислĕк кăларнă. Ирхи сĕртме сухине 22 сантиметр тарăнăш сухалана. Ун хыççăн ийӳ уйăхĕнче 18 сантиметр тарăнăш илтерсе иккĕмĕш хут сухалана. Акас умĕн 14 сантиметр тарăнăш çеç сухалана.

Çуркаине калчасем йӳр айĕнчен тухсан, çак участкă çинче çакăн пек ĕçсем туса иртерĕç: 1) гектар çине 1000 витре шутпа фекали шĕвекĕ сапса тухнă, унтан диагоналле майпа икшер ĕйĕр çуреленĕ; 2) вылăх вити айĕнчи хура тăпрана пурĕ 120 лав кăларса 3 сантиметр хулăмăш сарса мулчировани тунă. Кусемсĕр пуçне çав участкă çинех гектар çине 100-шер центнер суперфосфат тата 0,7-шер центнер кали тăварĕ тинĕ халĕн сапса тухăса апат панă. Çав ĕçсем хыççăн тата иккĕмĕш хут фекали шĕвекĕ сирпĕтсе тухнă.

Кунта ушрăмăнах фекали шĕвекĕпе икĕ хут сирпĕтсе тухни тата вите уярăс айĕнчи тăпрапа мулчировани туни тухăçлăха ытларах ӳстермелĕ-мăй пачĕ. Тепĕр участкă çинче кайăк-кĕшĕк тислĕкĕпе гектар çине 8,5-шер центнер, суперфосфат 3-шер центнер, кали тăварĕ 0,7-шер центнер типĕле майпа сапнă, 1000 витре шĕвек фекали сирпĕтнĕ тата мулчировани шучĕпе 120 лав фекали сарса тухнă пулнă. Вăл участкă çинчен тулă тухăçĕ гектартан 43.64 центнер тухнă, вите айĕнчи тăпрапа мулчировани тунинчен 3,36 центнер çахалтарах пулнă.

— Иртнĕ çулта гектартан 47 центнер илнĕ пулсан, кăçал 50 центнере çитерме пире 3 центнер кирлĕ пулать. Çав шутпа епĕр кăçал иртнĕ çулхи ĕçсемсĕр пуçне ула кĕпе аммиак селитри кăларатпăр тетпĕр тата кайăк кĕшĕк тислĕкне иртнĕ çулхинчен ытларах нормăпа сапма шутлатпăр. Пĕтĕм бригадăне тăрăшса ĕçлесе 50 центнер тулă илме епĕр шанатпăр,—тет Степанова йулташ.

Степанова бригади 50 центнер илесси епĕр те шанатпăр. Ана пирĕн Степанова сăмахри çеç мар, унăн бригадин ĕçĕсем те шантараç.

М. К.

Пĕрремĕш бригадăн агропланĕ

1938 çулта бригадă тĕштырăсене гектартан 25-шер центнер илсе задачă лартать. Бригадă хăйне стахановла ĕçлекен бригадă тăвать. Хăйĕн пек ĕçлеме икĕмĕш бригадăна социалисăмла ăмăртăна чĕнет.

1. Çуркаине икмали лаптăк пурĕ 50,30 гектар, вăл шутран: çурхи тулă 22,50 гектар, урпа 12,00 гектар, пăрсалă тырăсем 21,20 гектар, çĕрулми 2,50 гектар, кайăлăх 1,00 гектар.

2. Ĕçлекенсенчен: арçынсем 18 сын, хĕрарăмсем 28 сын, ĕçрахăксем—3.

3. Сăвăн тухăç сехетĕрсем çинчен: ыраш калчăна пăхсем—5: тимĕр сăрсем—6, 11 ретлĕ сеялкăна—1, культиватор—1.

4. Агротехникăпа ĕçсенчен çăвăнăн тухăç пурнăçа кĕртме палăртнă:

а) 40 гектар çинче йӳр тытса хăварас, вăл шутран 20 гектар клевер ӳсентес, 20 гектар сӳртрисем пулмалла ушрăмăн ĕçсене пурнăçа кĕртĕç:

б) çĕре çемçетмели выранти йăнăлăхсене пухас;

торф—планпа панă 1000 лав вырăнне 1200 лав;

тислĕк—планпа панă 1200 лав вырăнне—1400 лав (колхозник инженер пĕр лав тислĕк тусе панăшăн 0,3 сехет памала тăвас);

в) тулă акмали вырăнта 12 гектар урăх акмали вырăнта 8 гектар çине суперфосфат 8 тонна, кали тăварĕ 3 тонна, аммони 4 тонна памала;

г) вăрлăх участкисем çине акма сурхи тулă 12 гектар, урпа 12 гектар, вăрлăхсене пĕтĕмпех—лайăх сулăлăх тасатас. Çак участкисем çине звеньевой пĕтĕм вăрлăхи йăровизацилесе акас. Йăровизацилекен синсене Андрианов Александрпа, Ивинăна—Анастасийăна ӳкерес. Февралĕн 25-мĕшне синсене 3-мăшăн пухăтăсем хăрушăлăх ĕçĕсене тĕплĕн инструктăлламалла. Вăрлăхсене 2 хутăн ферăлшăн пăхма тăвăлă сеялкăсем çине нăмăс пăхмалли пăхăсем;

д) пĕтĕм вăрлăхи пăхăнăн 25-мĕшне синсенчен тасатса сиремелеç. Акăлча сурчăкăсем тасатса çитермелеç. Акăлча сурчăкăсем тасатса çитмен ытлашши кашни колхозник хăйне 1,5-шер центнер çăвăн парать.

е) Револьуцилĕ тухăç сехетлăхăнăн 20-мĕшне бригадăсем хăйсен ĕçĕсене пурнăçа кĕртнĕ-кĕртмен тесе тĕрĕслеççĕ. Револьуцилĕ тухăç илмелĕх участкăсем çинче ĕçсем звеньевой Федоров Константина сухалă, Револьуцилĕ участкис

К. С. СТАНИСЛАВСКИЙ

Пушăн, январĕн 17-мĕшĕнче, Совет Союзĕ халăх артисĕ Константин Сергеевич Станиславский çуралнă 75 çул тултарать. Мухтавлă кун! Искусствăна панă чапла пурнăç!

Станиславский ăнтăран икĕ тапхăр хушшинче, 1863 çулта, Мускавра çуралнă. Вăл пурăннă тапхăрти Российăра историлĕ пысăк улшăнусем пулса иртнĕ. Российăра тискер капитализмĕн çĕкленме пуçланнă. Ун куçумĕнчех, чукунçулсем çурăлнă, пароход, автомобиль, аероплан, шыв айĕнче çурекен кимĕсем, пралуклă телеграф, радиотелеграф, инçе перекен пысăк тупăсем тума пуçланă.

Çапла вара, чĕр çуран шăпатса тунă çуртасен тапхăрĕнчен—электричествăн тапхăрĕ патне çитнĕ, тарантасран—аероплан патне, парăс карăш кимĕ-ченĕн—шыв айĕнче çурекен кимĕсем патне, естафетăран—радиотелеграф патне, чул пăшаттăн—пысăк тупă патне çитиччен тата крепоспа праварăн коммунисăмăн пĕрремĕш тапхăрĕ—социализăм патне çитиччен пурăнса, нумай тĕрлĕ пурнăç, етемлĕх общественни тĕрлĕрен стройне, тĕрлĕрен сыпăссине курнă. Пурнăçа лайăх пĕлни ăна театр ĕçĕнче чăнлăн-пурнăçа кăтартас тĕллĕне пысăк ӳсĕмсем тума май панă.

60—70-мĕш çулсенче Мускавпа Петербург халăхĕ ăлсем тума, килĕшлĕ вечерĕсем иртерне ӳртнă. Сезон вăхăтĕнче кашни кунах балсем иртернĕ. Çамрăк сынсем пĕр кăсра 2—3 çĕрте пулма ĕлкĕрнĕ. Çакăн пек вечĕрсенчен пĕрине пулас артист, 3—4 çулхи Костя Станиславский пĕрремĕш артиспа выступленни панă. Ăнтăрласа тунă пĕчĕк ещепĕ синче „Çулталăкри тăватă вăхăт" ăнтăлă пĕеçăна лартмала пулнă. Виçĕ-тăватă çулхи Костăн ку пĕеçăра хĕллехи вăхăта кăтартмала. Ăналанхи пекех сцена варрине чăрăш турачĕ вырнаçтарса хартнă. Ĕйĕри тавра, йăр пек кукрăнтăр тесе, ватăкă сапса тухнă. Чăрăш лăпăски айĕнче кĕрĕк пĕркенĕ, тиртен çĕленĕ çĕлĕк тăхăннă, шурă сухаллă, уссилĕ ватă çын ларнă. Ку картинă курса ларакансене питĕ кулĕшнĕ, хыттăн алă çупса татăк кăтартма шутлă. Бис кăшкăрнă хыççăн пĕчĕк старике тепĕр майлă лартса кăтартнă: Çу пăхакан çуртана хĕрлĕ хутсемпе хупăрласа вучăх тунă. „Ватă çын" аллине турпас татăк илсе, ăна вутта хунă пек тыгса тăмала пулнă.

— Ăçланатăн-и, акаҫ çеç тытса тăр, чăнласах вут çине ан пăрах,— тесе хыгарнă ватă çын роль выльăхан пĕчĕк ачана. „Мĕншĕн ча пăхах пăрахмала мар?"—щухăшлана ача. Чăршава уçса йăрсанах вăл, чăн пурнăçа кăтартас тесе, турпас татăкне вучăх çине пăрахнă. Ватăкăна вут хыпса илнĕ. Пушар пуçланнă.

Ку Станиславскин пĕрремĕш выступленийĕ пулнă. Вăл, пысăк туйăмлăскер, ытти ачасемпе пĕрле театра кайсан, йĕке циркра пулсан—пур çĕрте те хăйне ваҫҫăн пысăк усă курма илнĕ. Мĕн курнине хăй тума тăрăшнă. Вĕренмен кунсенче ытти ачасемпе пĕрле хăйсен кинĕнче постановкăсем лартма тăрăшнă. Хăй режиссор пулнă. Йăлташăсене пухса, вĕсене хăйĕн „театрĕнче" выльăма йăвăрланă. Ачасем вăйăпине пысăк сынсем те интереслисенех пăхнă. Çапла, мĕн пĕчĕкренех театр искусствине интересленĕ Костă Станиславскин пысăк пархатарлăх пурри курăннă.

Станиславскин 20 çула çитиччен пиллине спецальăлăх та пулмăн. Ăна пĕр паллă сын „общественăра мĕнле те пулин пĕр чин илмелĕ" тенĕ хыççăн. Станиславский тарăн шухăша кайнă. Унăн театр ĕçĕпе интереслеммĕçĕр пуçне, урăх пиммĕн те пулман. Выльăясса та килте лартнă постановкăсене çеç выçăнă. Çапах та çамрăк Станиславскин мĕн пур ĕмĕчĕ—искусствă, театр пулнă, анчах унта мĕнле йĕр-мешсе кĕмĕли çинчен вăл пĕлмен. Театра пĕрмайăх сĕрсе, палла артиссем мĕнле выльăнине сăнанă, вĕсенчен вĕренме тăрăшнă.

Йăлашкинчен унăн искусствăна кĕмĕли алăк уçăлнă. Ашшĕн шăлнĕ уччен ĕçленĕ выраттан урăх çĕре куçсан, Станиславскине ун выраине, вăрçăсен музыка общественине консерваторин директорĕ туса лартаççĕ. Ку ĕçе вăл хаваласпах ăшшăнат. Меншĕн тесен, вăл халĕ ĕнтĕ искусствăсынниссем сыăх пурăнма пуçлат.

Вăл вăхăтра консерваторинче чапла композитор П. И. Чайковский, пианист-композитор С. И. Танайев, Третьяковсен художествăлă галлерейине пуçарса йăраканскенчен пĕри—С. М. Третьяков тата ытти палла музыкăçăсем пулнă.

Ашшăшĕсем кайнă-туха пĕтнĕ хыççăн Константин Сергеевичăн хăйсен киленчи театрĕ саланса кайăт. Вăл ытти кружокселе йĕрмешет. Çапла драмкружокселе тăрăх çĕре-çĕре ытти çамрăк артиссемпе (Артом, Самарова, Санин, Лилина тата ыт.) пĕрле çĕнĕрен организацилене Охотничьский клубра штатлă артист пулса тăрат. 1889 çулта Федотов режиссор йĕркине пынине Пушкинăн „Скупой рыцарь" пĕеçине Моҫĕрăн „Жорж Данден" пĕеçине лартнă.

Литературăпа искусствă ушкăнĕн режиссора тӳлеме ӳкçа-тенкĕ пулман. Вăл режиссурă ĕçне Станиславский хăй çине илет. Вăл чи малтан Л. Н. Толстойăн „Плоть просвещения" пĕеçине лартат. Ку постановкăра пулас художествăлă театрăн артисĕсем—М. А. Самарова, М. П. Лилина, В. В. Лужский, В. М. Михайлов, А. Р. Артом, П. Г. Александров, А. А. Санин т. ыт. пысăк ăнăçлăх илнĕ.

1898 çулта Мускавра художествăлă театр çукăн тин ĕç ăнăçма пуçланă. Станиславский вăл вăхăтсенче паллă артист, талантлă режиссор пулса палăрма ĕлкĕрнĕ. Вăл нихăçан та тунă çĕнтерӳ синче чарăнса тăман, ăналанах çĕнĕ мелсем шырана. Артиссене ăналанах çапла калама вăл:

— Геройăн ăнчăкне ăнланса илмесĕр, есĕр роль лайăх вĕренме пултараймастăр".

Станиславскинче талантпа тăрăшса ĕçлени тачă сыхăнса тăраççĕ. Вăл нийелле ĕçе те çамăлан, çийелтен çеç тума йуратман, роль кашни пĕчĕк пайне витемлĕн кăларма тăрăшнă. Тарăхăн ăнланса, пысăк тимлĕхпе ĕçленĕ.

Станиславский —совет артисĕсемшĕн пысăк пример, асăл учителĕ пулса тăрат. „Есĕ пайан начар выльама пултаратăн, вăран лайăхрах выльама тăрăшăн, анчах ăналанах тĕрĕс выльама тăрăшмала",—тет Станиславский. Унăн хăйĕн ĕçĕнчĕрĕлĕх, художествăлă чăнлăхчи малти выраăна пулнă. Вăл хăйĕн мастăрлăхне совет театрĕн искусствине калама çук нумай усă панă. Çавăнпа ĕнтĕ вăл çуралнă 75 çул тултарнине пысăк чыспа паллă тăваттăр, ăна вăрăм кунçул сĕнтĕлпĕр.

Китай хаçачĕ Монгол Халăх Республикĕ çинчен

Китайăн Хунаң ăатăлă провинциĕнче тухса тăракан „Хунаң-миңгожибао" хаçат Монгол Халăх Республикĕ çинчен статйа пичетленĕ кăларнă.

„Хаçат корреспонденчĕ,—теҫĕ çав статйара,—нумай пулмасăр Тулаш Монголипе тавăрăнса хăй мĕн курни çинчен каласа пачĕ.

Йăлашки 10 çул хушшинче,—тет корреспондент,—Тулаш Монголина утăлă çаре политикăна тата кучухнекни вăрçа ĕçне çителлĕ вĕренеççĕ, кучухнехи хĕрăшăла туйăнса хурçă пек çирĕп пиçĕхĕ çар пулса тăчĕ. Корреспондент Тулаш Монголин утăлă çар парадĕнче пулнă. Вăл сăмалтан Л. Н. Толстойăн „Плоть просвещения" пĕеçине лартат. Ку постановкăра пулас художествăлă театрăн артисĕсем—М. А. Самарова, М. П. Лилина, В. В. Лужский, В. М. Михайлов, А. Р. Артом, П. Г. Александров, А. А. Санин т. ыт. пысăк ăнăçлăх илнĕ.

1898 çулта Мускавра художествăлă театр çукăн тин ĕç ăнăçма пуçланă. Станиславский вăл вăхăтсенче паллă артист, талантлă режиссор пулса палăрма ĕлкĕрнĕ. Вăл нихăçан та тунă çĕнтерӳ синче чарăнса тăман, ăналанах çĕнĕ мелсем шырана. Артиссене ăналанах çапла калама вăл:

— Геройăн ăнчăкне ăнланса илмесĕр, есĕр роль лайăх вĕренме пултараймастăр".

Станиславскинче талантпа тăрăшса ĕçлени тачă сыхăнса тăраççĕ. Вăл нийелле ĕçе те çамăлан, çийелтен çеç тума йуратман, роль кашни пĕчĕк пайне витемлĕн кăларма тăрăшнă. Тарăхăн ăнланса, пысăк тимлĕхпе ĕçленĕ.

Станиславский —совет артисĕсемшĕн пысăк пример, асăл учителĕ пулса тăрат. „Есĕ пайан начар выльама пултаратăн, вăран лайăхрах выльама тăрăшăн, анчах ăналанах тĕрĕс выльама тăрăшмала",—тет Станиславский. Унăн хăйĕн ĕçĕнчĕрĕлĕх, художествăлă чăнлăхчи малти выраăна пулнă. Вăл хăйĕн мастăрлăхне совет театрĕн искусствине калама çук нумай усă панă. Çавăнпа ĕнтĕ вăл çуралнă 75 çул тултарнине пысăк чыспа паллă тăваттăр, ăна вăрăм кунçул сĕнтĕлпĕр.

Франци правителстви отставкăна тухнă

Ăнăраăн 14-мĕшĕнче Франци правителстви пуçлăхĕ Шотан таната министрсен пĕтĕм кабинечĕ отставкăна тухнă.

Лебрен президент отставкăна тухнине йышăннă.

***

Франци правителстви отставкăна тухас умĕн парламент ларăвĕ пулса иртне. Вăл ларура правительствăна хăйне шанассăн çинчен ыйту лартнă. Шанас ыйту сăкăнтан тухнă: парламентри сулăхăй ушкăн представителĕсем ваҫҫăлă (уçăлтенкĕ) операцисене контроль туса пыма кирли пирки ытă тăнă та тата правительствăран франк хакĕ ӳкеерен хӳтĕлеспе гарантисем ыйтнă.

Шанас ыйтăнă лартсан, Шотан правительствă декларацийĕпе (заявленийĕпе) сăмах тухса калать. Декларацире вăл рабочи класа, ăрăмăн илсен, Ĕçĕн Петĕмĕшле Конфедерацине (Франции профсойузсен перлешӳвĕ) нăрсса аййăласа тăкнă.

Çав вăхăтрах Шотан декларацире çĕршыври фашиссен реакцине ĕçĕсене тата пысăк промышленниксем рабочи класăн прависем çине тапăннине кăтартса паман.

Коммунис депутат Раметт, Шотан декларацине ответлесе, вăл деклараци халăх фрончĕ çине тăвăнакан правительствă пуçлăхне килĕшмест, тесе калать. Çĕршыв, тенĕ Раметт, чăн-чăн халăх фрончĕн правительстви халăх фрончĕн программине пурнăçа кĕртесçе кĕтет. Коммунисем, çапах та, правительствăна шанассишĕн сасăлаççĕ, вĕсем халăх фрончĕ пайланса кайассине сирсе йăрасшăн.

Çапла вара, коммунистсем парти представителĕсем кризисран хăтăласшăн тăнине пăхмасăрах, Шотан хăй тытнă çул-йĕрĕпе пăрăнма килĕшмесĕр, отставкăна тухнă.

(ТАСС).

Испанири фронтсенче

Тĕпри фронт

Куеста де ла Рейна сектăрĕнче республикă çарĕ хăйĕн малти позицийĕсене лайăхлатнă.

Хĕвелтухăçри (Арагони) фронт

Рубиелос де Мора станцинче (Теруэлпрен кăнтăрĕвелтухăç динче) республиканецсен санитари пойăсне пăлхавăçсен самолоҫĕчĕсем тапăннă. Вĕсем пойăс çинче хĕрлĕ хĕрес паллисем лайăхах курăнса тăнине те пăхман.

Ытти фронтсенче çак кунсенче мĕн чухлĕ те пулин паллă операцисем пулман.

***

Ăнăраăн 13 мĕшĕнче Сагунто çине пăлхавăçсен виçĕ моторлă виçĕ самолоҫĕчĕ вĕçсе пынă. Республиканецсен зенитлă (тупенеле перекен) батарейĕсем персе, фашиссен самолоҫĕчĕсене хăваласа ăнă. Пăлхавăçсен самолоҫĕчĕсем 25 ăнăăн бомбăсем пăрахнă.

Фашиссен авиацийĕ каллех Реус хулă çине (Таррагон провинциĕнче) бомбăсем пăрахнă. Виннисемпе аманнисем, уйăрăмах хĕрăрăмсемпе ачасем, нумай пулнă.

ПАРИЖ, 15/I. Ĕспăс агентстви пĕлтернĕ тăрăх, Ăнăраăн 12-мĕшĕнче пăлхавăçсен салтакĕсене виçĕ пойăспа Аҫҫесăрăсран çурçĕр ĕненелле кăларса ăнă.

(ТАСС).

Китайри вăрçа

Китай çарĕсем Шаңхăй провинциннче (Çурçĕр Китай) Цзинин хулине ăшшăнса илсе, кайăла чакаканскенчен Йăпони чăсĕсене çапăçсах хăваласа пыраççĕ.

Пысăк çапăçусем Шилипу районĕнче (Цзи-нинран çурçĕрхĕлехтухăçнелле) пулса иртеççĕ.

Нумай пулмасăр, Хаҫчжоуна (Цзянсу провинцин çурçĕр-хĕвелтухăçри пайĕ) анса йăлнă Йăпони çарĕсем Лунхай чукунçулĕ тăрăх малала каймăк хăтланнă. Китай çарĕсем Йăпони çарĕсене малала каймă чарса лартнă. Ку çăпăçусем пурте Шаңдун провинцинчи фронтра Китай çарĕсĕмшĕн усăлă ӳт-пăнчă тăваççĕ.

Йăтăçрешĕн пичечĕ пĕлтернĕ тăрăх, Сӳйăнаң провинциннче партизанла йăхăм сарăлса пырат. Партизансен пысăк отрăвĕ Уйăхăрен хĕвелтухăçнерехри районра (Сӳйăнаң провинцин хĕвел-тухăç ĕнчи пайĕ) сапăçат. Чылайăш пĕчĕк отрăдăсем савнашкалах тата Бастоҫăран çурçĕр-хĕвелтухăçнеле (Бейпин —Сӳйăнаң чукунçулĕ вĕçĕнчи пункт) сапăçаççĕ.

Вăтам Китайăра Тайху кӳллинчен хĕвелтухăçнерехри районра Китай çарĕсем Лийан тата Исин ăатăлă икĕ хула ăшшăнса илнĕ.

Англи хăçачĕсем пĕлтернĕ тăрăх, халăхи вăхăтра Йăпони авиацине Кăнтăр Китайăра вăйлăн çапăçма пуслат. Йăпони командованийĕ Йăпони авиацине Кăнтăр Китайри чукунçулсем тăрăх çĕмĕрсе тăкма пĕрçĕре пухат. Çак майпа вăл Китайăн çар хатĕрĕсем тăратас ĕçе пăсма ĕмĕтленет.

Ăнăраăн 13-мĕшĕнче, ирхине, Йăпонии 160 самолоҫчĕ Китайăн кăнтăр районĕсенче 600 бомба ытла пăрахнă. Йăпони авиацийĕ çĕмĕрнине, Гоконга материкран тата сухалăнса ӳкнĕ. Кантон—Хаңкоу чукунçулĕ çинче çӳремеле мар туса хунă. Ăнăраăн 13 мĕшĕнче Гуаңцзиньский станцинче çурçĕре кайăкан пойăс çине бомбăсем пăрахнă. Паровоза тата 5 вагонă çĕмĕрсе тăкнă. Вăл пойăс çинче 600 пассажир пулнă. Çавнашкалах тата çар хатĕрĕсемне каякан пойăса çĕмĕрсе тăкнă.

(ТАСС).

Унпа ĕçлеме хаваслă

Пирĕн хăнăр Константин Сергеевич Станиславски 75 çул тултарнă кун, ун çинчен чи вăйлă, чи илемлĕ сăмахсемпе каласа парас килет. Мĕн чухлĕ упра илемлĕх, ырлăх, таса-лăхăт Мĕнле пысăк талант вăл! Вăл искусствăра хăй куракан тĕллевсем патне кайас тĕллĕпе питĕ чăрсăр, сывă чăрсăрăхра вăл хăйне те, актора та, пысăк ответлă пулма вĕрентет. Унпа ĕçлеме ăшшăн-та тата савăнăçлă та. Ăнăвăр—вăл каймă чĕнекен çула ăнланса иличчен.

Вăл ăналанах пысăк искусствăн ирĕклĕхĕнчĕ, ăна тăвăр / театр пурнăçĕпе çеç пулăмма. Вăл актăрсене мĕн пур кирлĕ-мастăн, пĕчĕк туйăмсенчен, харпăрхăйне вырăнсăр йуратас йăласран тасалма ыйтăнчĕ, вăл—искусствăн фанатик.

Константин Сергеевичăн пире, унчухнеçи самăрăк артисене, театра мĕнле шухăшпа кĕмелине, мĕнле ӳкăмпа сцена çине тухмалине вĕрентинĕ халĕ çав терĕ пысăк хавасăлăхпа аса илетĕн. Вăл харпăрхăйшăн çеç тăрăшас пĕчĕк кăмăла театр тӳлашĕнче пăрахса хăварма ыйтатчĕ, актора, пурнăçăн кулленхи вăтăрăк ăйлисенчен тасалса, сцена çине мĕн пур пултарулăхне илсе пырсан çеç, хăйĕн творчествăлă ĕçне пуçăнма хушатчĕ.

Çавăнпа епĕ ăна пĕтĕм чунтан йăпатас хисеплетĕп. Ăна илемлĕхе, чăн-чăн пурнăçа ĕнемне вĕрентинишĕн пысăк тивĕçне тав тăватăп.

О. КНИППЕР—ЧЕХОВА
ССР Союзĕн халăх артисткки.

Кашни подписчикăн хаçат-журнал вăхăтра илсе вулатăр

СĔНТĔРВĂРРИ. Массă хушшинче хаçат-журнал сарасси вăл чылай ĕç. Çакна районри чылай почтаăйăнсем ăнланса иртнĕ 1938 çулшăн хаçат-журнал сарас ĕçре аван тĕслĕхсем кăтартрĕç. Камайвăл йăлсоветĕнчи почтаăйăн В. Петров йăлтăк декабрь уйăхĕнче 1375 тенкĕлĕх, Шурăлă йăлсоветĕнчи Тарасова йăлтăк 1750 тенкĕлĕх, Шурăкасси йăлсоветĕнчи Рогожкин йăлтăшпа Çĕнĕ Сала йăлсоветĕнчи Соломонова йăлтăк 1150 тенкĕлĕхшĕр сарчĕç.

Çак кирлĕ те паха ĕçе Сойузпичетĕн районри уйăрăмĕ чылай йăпăхтарнă. Иртнĕ çулта Сĕнтĕрвăрри почтин начаăлăнкĕ пулса ĕçленĕ Петровпа çыхăну пайĕн пуçăхĕ ыйту пулнă Рысев сăтăрла ĕçсем тунинчен те нумай килчĕ. Вĕсем, çырăнна хаçат-журналсене йăрийех подписчиксем патне вăхăтра çитерессишĕн тăрăшман. Çыхăну пайĕнче кам мĕнле хаçат-журнал çырăнса илнине кăтартакан документсене пăтраштарса пăтранĕ. Çав майпа подписчиксене пăмали 270 экземпляр ытла тĕр лĕрен журналсене кăмакана хутса çунтарнă. Сăтăрçăсем çине çемçен пăхнине пула та ĕнтĕ районри сăхăна. Йăта вĕсенче чăваша форма? Вырăссен сăмахĕ—вырăслах йăтăр, а пире кирлĕ мар"...

Вырăсларан кĕнĕ сăмахсене чăвашла формăна сăпăнинчен нимĕн шикленмелле те сук.

Ревйуков статйи урăл халăх умне сӳтсе-явăма кăларса тăратнă хăйĕнтĕр ыйтусем чăнах та хаклă. Вĕсене, паллах, тĕплĕн сӳтсе-явас пулат.

Халиччен пирĕн чĕлхе „бӳлкетĕнче" 33 сасăлали пулнă. Ревйуков сĕнĕвĕ тăрăх тата 6 сасăлали хутшăнмала. Ытлах килет пирĕн: хăй халăх чĕлхинче сакăн пек нумай сасăлали тупма пулат (китайсен чĕлхинчĕ пусне)?

Малашне 39 сасăлали йышăнсан, пирĕн полиграфи промышленнăçăн пысăк йăвăрлăхсем умне çитсе,тăма пултарат. Продукци кăвăк ĕçниĕр пуçне, ĕç тухăçлăхĕ те чылай кайăла чакат. Уйрăмах набор-кăмăн машинăсене тата наборщиксене йăвăр лекет вăл утăмран.

Ревйуков пробеçĕ тăрăх сасăлалисене 30-шĕнех кĕртесен, пирĕн халăхăн линотип машинисене пăрахăçа хăварса, хамăра вăлăрăн латăлăнса машинăсем кăларас пулат. Ку-мĕнле пĕтĕрни айăпсемшĕн çеç ăнланма хăй пулăç?

Пирĕн шутпа Ревйуков сĕнĕ сасăлалисенчен пĕртеннĕрĕ „ь" çеç кĕртме кирлĕ (Чăвăрăç, Горький, Пермь йышши сăмахсенче). Ытти сасăлалисем (ю, э, я, щ, ъ) нимĕн тума та кирлĕ мар.

Автăр калаçă тăрăх, 3 сасăлалине кĕртсе Ӳнтелĕç элемент, электричество: ю сасăлалине кĕртсе: Юпитер, каюта тата ыт. сăмахсене сырмала пуçлат. А ытлашши автăртан: армăшăнса грузин халăхĕсен чĕлхине ун пек пăлăрласран кĕнĕ сăмахсенчи сасăлалисене пăсмасăр сырмасăр пулĕçĕç? Вĕсем те уйăлтăрса сырассăн иккен. Анăла пулсан, паллах, пирĕн те ытти пилĕк сасăлалисене кĕртме кирлĕ мар. Вĕсене уйăлтăрăнăн сасăлалисем пирĕн чĕлхере ситеййăç.

Хăшпĕр учителсем, хăйсем Ревйуков сĕнĕвĕпе килĕшсе, ана-пăсене вĕрентĕç тух килсе духăхăн, калăпласем çине пересчĕм. Пирĕн шутпа вăл кăтăксене пăвăрăхăсем вырăнне хурса йăлăлтма кирлĕ мар. Ун малтанах учителĕн хăйĕн вырăс чĕлхине чăваш чĕлхине ситеййăкех тăран-пăлес пулат, вара ачасене вĕрентме те сăмăл.

Çак-пĕчĕк статйăна чăваш чĕлхинчи ситтемлĕхсене тĕпчинех кăтартса пама çук. Ситес вăхăтра чăваш чĕлхине çирĕп ура çине тăратса, çирĕп грамматика правилисем йышăнма кирлĕ. Кунпа пĕрлех орфографи словарĕ кăларасси ни малтанхи задача пулмала.

Ăш пултарӳллă пирĕн пичетре расна правилисем, хăйнекепĕн те, хăçатăшăн та грамматика пĕрех пулăтăр. Çавăн пек пирĕн, наборщиксем, шухăшăç.

Мих. ИЖЕЙЕВ.

1-мĕш типографийăн линотипист-инструкторĕ.

Орфографи ыйтăвĕсенĕ сӳтсе-явăвăй май

Чăваш чĕлхине пăснине хирĕç тата Ревйуков статйи пирки

В. И. Ленин вырăс чĕлхине урăх чĕлхерен кĕртнĕ сăмахсемпе сăпăнине хирĕç мĕн пур сивĕчĕсемпе пĕрешшипе пухăнаван пĕлĕçсем. Вырăс чĕлхинче ĕç май, ытти халăх чĕлхисенче те Ленин кăтартса панисене сирĕн пулăма çĕртме пырасçĕ.

Анчах мĕн тунăн-ши пирĕн чăваш халăхĕнче ĕçленекен завод, пароход, ӳгун, базар, рынок, доктор, государство, тата ытти сăвăн йышши сăмахсене чăваш чĕлхине туртăп çĕртесĕç. Ĕç пирĕн сывăт, пăрахăт, чукун, пасар, тухтăр сăмахсем сăпăнех пилĕçмеçĕç-и?

Хăçатăшсем тата ун пек сăмахсене питĕрех кĕртмĕ сăмахсем-ăнăçлă вĕçĕсем çырассăр. Пурнăçра та халăхăн, ĕçлесе-пăхса, çăмăлах вĕçĕсене кăтăртса, çăмăлах вĕçĕсене çырăнма пултарат. Ун пек сăмахсем ытти ачимăн, çĕнĕ, йăвăр, сивĕтсĕр, кăварттăн, çĕрӳç, кĕрӳ... Анчах хăçатсем çинче енĕр-çăкăр, „котăвăй", „сывăлăш", „йăвăртлăн", „сĕнтĕрйĕмĕç"... вулатăпăр. Камăн усăлă ку-чăхăне сăкнашкал йăвăрлатăр?

Ревйуков тата хăшпĕр йăлтăшсем чăваш чĕлхине вырăслăран, ăс ун çурăл кусем сăмахсене вырăс чĕлхинчи формăпах сăрма сăнĕçĕç. Ман шутпа кăна тĕрĕс-тĕмсĕ сук. Мĕншĕн тесен, пирĕн чĕлхере семçен илтĕнекен сасăсем вырăс чĕлхинчен пуçăрах, унтан тата ăна 7 сасăсем питĕ пиллă. „Система", „классен", „олюс" тата ытти çакăн пек-нерăлă сăмахсенчи с сасăлали пĕрĕкçĕрех с ытăшăсе тухат. Çапла вара, сырасса та илтĕнмĕ пекех çăлас пулат. Антăх, чăваш формăпех тухăçăр, анчах содержанине ăшшăн пиммĕн пулă те пĕлĕмасăп. Вырăсларан кĕнĕ сăмахсене чăвашла формăна сăрăн сăпăнех-кăна мар, вулама та, пуçăнсен-тĕрĕс калама та пулăпăт.

Вырăсларан кĕнĕ сăмахсене пĕр улшăнтармасăр сырни вăл, сан сăмахсене чăваш чĕлхи лексиконне йышăннăнниве, вĕсене урăм картана кĕртнине пĕлтерĕç-тĕк туйăнат. Буржуазла национализĕн ăлăймасăр пулнă хĕрисем калама пултарассĕ: „ну сăмахсем пирĕн мар! Ав пăхăр-ха, йăта вĕсенче чăвашла форма? Вырăссен сăмахĕ—вырăслах йăтăр, а пире кирлĕ мар"...

Вырăсларан кĕнĕ сăмахсене чăвашла формăна сăпăнинчен нимĕн шикленмелле те сук.

Ревйуков статйи урăл халăх умне сӳтсе-явăма кăларса тăратнă хăйĕнтĕр ыйтусем чăнах та хаклă. Вĕсене, паллах, тĕплĕн сӳтсе-явас пулат.

Халиччен пирĕн чĕлхе „бӳлкетĕнче" 33 сасăлали пулнă. Ревйуков сĕнĕвĕ тăрăх тата 6 сасăлали хутшăнмала. Ытлах килет пирĕн: хăй халăх чĕлхинче сакăн пек нумай сасăлали тупма пулат (китайсен чĕлхинчĕ пусне)?

Малашне 39 сасăлали йышăнсан, пирĕн полиграфи промышленнăçăн пысăк йăвăрлăхсем умне çитсе,тăма пултарат. Продукци кăвăк ĕçниĕр пуçне, ĕç тухăçлăхĕ те чылай кайăла чакат. Уйрăмах набор-кăмăн машинăсене тата наборщиксене йăвăр лекет вăл утăмран.

Ревйуков пробеçĕ тăрăх сасăлалисене 30-шĕнех кĕртесен, пирĕн халăхăн линотип машинисене пăрахăçа хăварса, хамăра вăлăрăн латăлăнса машинăсем кăларас пулат. Ку-мĕнле пĕтĕрни айăпсемшĕн çеç ăнланма хăй пулăç?

Пирĕн шутпа Ревйуков сĕнĕ сасăлалисенчен пĕртеннĕрĕ „ь" çеç кĕртме кирлĕ (Чăвăрăç, Горький, Пермь йышши сăмахсенче). Ытти сасăлалисем (ю, э, я, щ, ъ) нимĕн тума та кирлĕ мар.

Автăр калаçă тăрăх, 3 сасăлалине кĕртсе Ӳнтелĕç элемент, электричество: ю сасăлалине кĕртсе: Юпитер, каюта тата ыт. сăмахсене сырмала пуçлат. А ытлашши автăртан: армăшăнса грузин халăхĕсен чĕлхине ун пек пăлăрласран кĕнĕ сăмахсенчи сасăлалисене пăсмасăр сырмасăр пулĕçĕç? Вĕсем те уйăлтăрса сырассăн иккен. Анăла пулсан, паллах, пирĕн те ытти пилĕк сасăлалисене кĕртме кирлĕ мар. Вĕсене уйăлтăрăнăн сасăлалисем пирĕн чĕлхере ситеййăкех.

Хăшпĕр учителсем, хăйсем Ревйуков сĕнĕвĕпе килĕшсе, ана-пăсене вĕрентĕç тух килсе духăхăн, калăпласем çине пересчĕм. Пирĕн шутпа вăл кăтăксене пăвăрăхăсем вырăнне хурса йăлăлтма кирлĕ мар. Ун малтанах учителĕн хăйĕн вырăс чĕлхине чăваш чĕлхине ситеййăкех тăран-пăлес пулат, вара ачасене вĕрентме те сăмăл.

Çак-пĕчĕк статйăна чăваш чĕлхинчи ситтемлĕхсене тĕпчинех кăтартса пама çук. Ситес вăхăтра чăваш чĕлхине çирĕп ура çине тăратса, çирĕп грамматика правилисем йышăнма кирлĕ. Кунпа пĕрлех орфографи словарĕ кăларасси ни малтанхи задача пулмала.

Ăш пултарӳллă пирĕн пичетре расна правилисем, хăйнекепĕн те, хăçатăшăн та грамматика пĕрех пулăтăр. Çавăн пек пирĕн, наборщиксем, шухăшăç.

Мих. ИЖЕЙЕВ.

1-мĕш типографийăн линотипист-инструкторĕ.

Ответлă редактор заместителĕ И. П. ПАВЛОВ—ПИНЕР.

АКАДЕМИ ТЕАТРĔНЧЕ

Ăнăраăн 17-мĕшĕнче
ВЫРĂСЛА СПЕКТАКЛЬ
Водевильсен вечĕрĕ А. П. ЧЕХОВ

1. МЕДВЕДЬ
(1 пайлă шутка)
2. ЮБИЛЕЙ
(1 пайлă шутка)
3. ПРЕДЛОЖЕНИЕ
(1 пайлă шутка)

Б. И. ПРАУДИНПА В. И. ТИНСКИЙ лартаççĕ

Художник Йс. Н. САПОЖНИКОВ

Талон № 84. Абонемент № 1, талон № 10

Спектакль каҫхине 8 сехетре. пуçланать

Билетсене кăтартăра 3 сехетрен пуçласа каҫхине 9 сехетчен сутаççĕ

Государствăн Банкĕн çĕнĕ суртĕнче

(К. Маркс урамĕ) айăлти хутлăхра çĕнĕ столовăй уçнă, ирхине 9 сехетрен пуçласа 6 сехетчен ĕçлет.

Икĕ сехет иртсен столовăйăне килнăртинчен кĕмелĕ.

Сĕнтĕрвăрринчи Сĕрĕйĕркелӳпе мелиораци техникумне çăкнашкал преподавателсем КИРЛĔ:

1. Вырăс чĕлхине тата литературăпа.
2. Чăваш чĕлхине тата литературăпа.

Ĕçӳçи стажна квалификацине кура 500 тенкĕрен 600 тенкĕ таран пулать.

2—1

Шупашкарти № 60 Тĕп Перекет касси.

Ăнăраăн 19-мĕшĕнчен пуçласа йăрийчески членсен текущи сăмăхĕсем тăрăх операцисем кашни кунăх ирхине 9 сехетрен пуçласа 2 сехетчен туссе ыпрат.

„Кăвакал кунсенче йăрийчески членсен тĕрĕмĕн сăмăхĕсем тăрăх операцисем тумаççĕ.

Вырăнти Промышленнăç Халăх Комиссариачĕн
ПОЛУНИРЕРИ ХĂМА ЗАВОДНЕ
Аслă бухгалтер тата „Фордзон" тракторпа ĕçлеме
Тракторист нирлĕ.
Ĕçӳçи килĕшӳ тăрăх.

8—1

„Чăваш коммунĕ" сырăнса илмели хаçсем: 12 уйăха—30 т., 6 уйăха—15 т., 3 уйăха—7 т. 50 пус, 1 уйăха—2 т. 50 пус. Алçырăвĕсене кайăла памаççĕ.

Уполномоченный Чувашполиграфтреста. Заказ № 2. Тираж 14.500 53—52 п. л. 1—1.